

Ф.А.О. для
маладых
спецыялістаў

С. 7

Чым жыве былы
наш гітарыст
у Нью-Ёрку?

С. 6

На маю думку:
меркаванні
экспертаў

С. 5

Прэм'ера рубрыкі
"Схема дзеяння":
як зрабіць фэст

С. 4, 12

Пра міністра
культуры БССР
Юрыя Міхневіча

С. 15

ПАЗЛ ПАКУЛЬ СКЛАДАЕЦЦА...

У гэтым калажы з фота Таццяны МАТУСЕВІЧ — прадметы з фондаў Нацыянальнага гістарычнага музея Беларусі ў тым выглядзе, як яны захоўваюцца ў сховішчах установы: штосьці ў паперы, нешта — у пакетах, скрынях, плёнцы... Пра неспрыяльныя ўмовы захоўвання артэфактаў і шляхі вырашэння сітуацыі — у артыкуле на старонках 1 — 3.

УВАГА! / ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ. /

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце "Белпошты" (пункт "Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі").

Рэпарцёрскі
марафон

"Апостал", на шчасце, не пацярпеў, але музейны тазік — напагатоўе...

Найбуйнейшая музейная скарбонка краіны туліцца ў "прыстасаваных памяшканнях"

Летась мы пісалі ўжо пра "вялікае перасяленне" фондаў Нацыянальнага гістарычнага музея — самай багатай скарбніцы рухомай гісторыка-культурнай каштоўнасцяў нашай краіны. Супрацоўнікі ўстановы тады агучвалі нямала праблем, датычных захавання калекцыяў, і выказвалі надзею на іх хуткае і кардынальнае вырашэнне. Праз год мы вярнуліся да гэтай тэмы, папрасіўшы зладзіць для нас экскурсію па музейных "нетрах", схаваных ад вачэй шараговага наведвальніка.

Ілья СВІРЫН

Не лішне нагадаць: экспазіцыя любога музея — толькі бачная для ўсіх вяршыня айсберга. Мяр-

куйце самі: фонды НГМ налічваюць каля 400 тысяч адзінак захоўвання, і хіба пару працэнтаў з іх выстаўлена ў экспазіцыі альбо задзейнічана ў зменных выстаўках. Адназначна, усё астатняе — у сховішчах. Ці не кожная з 49 калекцыяў, размеркаваных па тэматыцы і матэрыялах, вымагае адмысловага рэжыму захоўвання.

Апрача, уласна, будынка з гарматай па вуліцы Карла Маркса, дзе знаходзяцца зборы, якія вымагаюць самай пільнай аховы (зброя, прадметы з каштоўных металаў і гэтак далей), калекцыяў

раскватараваны яшчэ ў чатырох лакацыях, раскіданых па розных раёнах Мінска. Цягам дня галоўны захавальнік фондаў музея Зоя Кур'янава, у кампанію да якой напасліся карэспандэнты "К", паспела наведаць толькі тры з іх. Але, у выніку, мы пераканаліся, што нязручнасці з лагістыкай тут далёка не самыя галоўныя — асабліва ў параўнанні з іншымі.

Цяжкае паветра паліклінікі

Першы адрас — цокальны паверх "сталінкі" непадалёк ад

вакзала. Не толькі кабінеты, але і калідоры ад падлогі і амаль да столі там загрузшаны рознастайнымі музейнымі артэфактамі. З-пад цэлафану праглядаюцца то каменныя крыжы, то біўні маманта, то драўляны Ільіч — сімбіёз афіцыйнай манументалістыкі і народных традыцый разьбярства...

Распакаваць скрыні і зняць цэлафан сёння нельга: не стае плошчаў для таго, каб нармальна выставіць усе прадметы на стэлажы. І гэта нягледзячы на тое, што пад фондасховішча задзейнічаны літаральна кожны метр — нават колішні санвузел, чый інтэр'ер вылучаецца сваёй характэрнай пліткай.

Да таго ж, нязброеным вокам відаць, што памяшканне пад фондасховішча "прыстаса-

ванае" (ці, калі зірнуць праўдзе ў вочы і адкінуць канцылярскі стыль, наадварот зусім непрыстасаванае). Некалі там месцілася паліклініка, пра што і сёння нагадваць адмысловыя таблічкі на кабінетах. Натуральна, такая "кватэра" для артэфактаў ад пачатку разглядалася як часовае. Тым больш, музей знаходзіцца тут у прымаках — уласнікам плошчаў з'яўляецца Міністэрства аховы здароўя.

— Арэнду нам кожнага разу працягваюць толькі на адзін год, і калі тэрмін заканчваецца, поўнай ўпэўненасці ў тым, што мы тут застанемся, ніколі няма, — кажа Зоя Кур'янава.

**Заканчэнне артыкула
чытайце
на старонках 2 — 3.**

Інфаграфіка

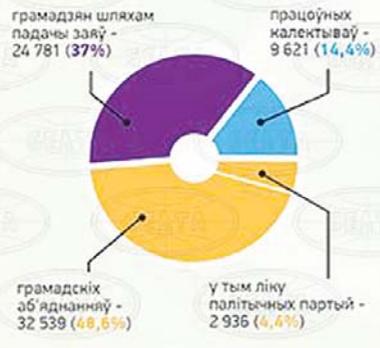
(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Рэпарцёрскі марафон

УЧАСТКОВЫЯ КАМІСІІ ПА ВЫБАРАХ ПРЭЗІДЭНТА

Для правядзення выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у краіне створана **6 080** участковых выбарчых камісій*, у якія ўключаны **66 941** чалавек.

У СКЛАД УЧАСТКОВЫХ КАМІСІЙ УКЛЮЧАНЫ ПРАДСТАЎНІКІ

ГЕНДАРНЫ СКЛАД

УЗРОСТАВЫ СКЛАД

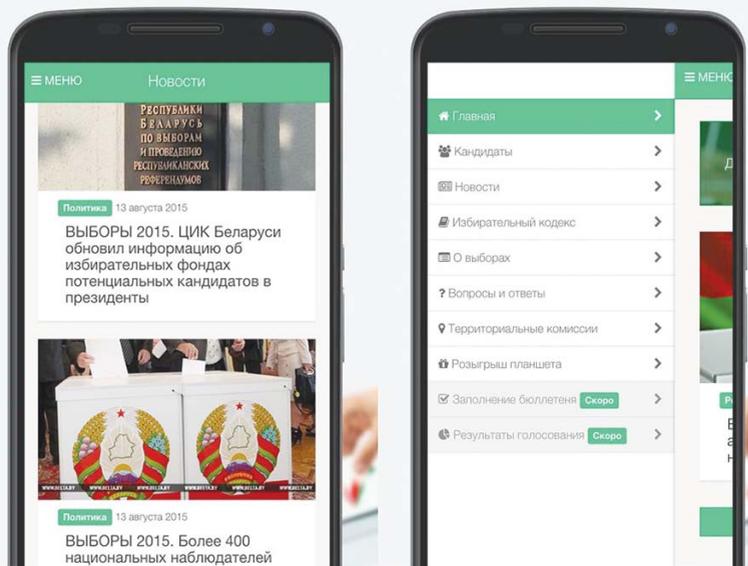

* За межамі Рэспублікі Беларусь створана 49 участковых камісій, у якія ўключаны 244 супрацоўнікі дыпламатычных прадстаўніцтваў (консульскіх устаноў).

Крыніца: ЦВК Беларусі.

© Інфаграфіка

Выбары-2015

ГА "Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі" і Беларускае тэлеграфнае агенцтва распрацавалі мабільны дадатак "Выбары-2015".

Увага! Аб'ява!

Установа адукацыі "Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў"

аб'яўляе конкурс на замяшчэнне пасады прафесарска-выкладчыцкага складу:

- загадчык кафедры гуманітарных дысцыплін;
- загадчык кафедры фізвыхавання;
- прафесар кафедры жывапісу;
- прафесар кафедры тэорыі і гісторыі дызайну;
- дацэнт кафедры графікі;
- старшы выкладчык кафедры фізвыхавання.

Тэрмін падачы заяў — адзін месяц з дня апублікавання аб'явы.

Заявы і дакументы, згодна з Палажэннем аб конкурсе, падаваць на імя рэктара Акадэміі на адрас: **220012, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 81, аддзел кадраў; тэлефон: 292-77-34.**

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце "Культура"

звяртайцеся па тэлефоне **+ 375 17 286 07 97** і па тэлефоне/факсе **+375 17 334 57 41**, альбо пішыце на электронны адрас **kultura@tut.by**.

Газета КУЛЬТУРА ШТОТДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. **Адказны сакратар:** Вольга НАВІЦКАЯ; **рэдактары аддзелаў:** Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПЛАК, Настася ПАНКРАТАВА, Яўген РАПІН, Ілья СВІРЫН; **аглядальнікі рэдакцыі:** Дар'я АМЯЛЯКОВІЧ, Аліна САУЧАНКА, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты:** Пётр ВАСІЛЕУСКІ, Алег КЛІМАУ, Алена ЛЯШКЕВІЧ; **мастацкі рэдактар** — Наталля ОВАД.

Сайт: **www.kimpress.by**. E-mail: **kultura@tut.by**. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакой 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА". 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакой 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рупліцы не рэзінуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы. "Культура", 2015. Наклад 5 448. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Папісанна ў друку 28.08.2015 г. 16.30. Замова 3292. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Паліклініка пакінула па сабе і адмысловы "водар". Альбо гэта ўсяго толькі цяжкае павебра? Я правёў там якія паўгадзіны — і ўжо як найхутчэй імкнуўся "на волю". А супрацоўнікі ж працуюць цэлы рабочы дзень. Тым больш, у дадатак да фондаў, тут цяпер размешчаны і майстэрні. Рэстаўратар па тканіне Вольга Канаплёва вось ужо не першы тыдзень аднаўляе ўнікальны арнат XVIII стагоддзя, які ўтрымлівае ўстаўку са слускага пояса. На кожны сантыметр патрэбна па некалькі дзён карпатлівай працы.

— Дыхаць тут няма чым, і ніякія вентылятары не ратуюць, — кажа яна. — А вокны ж не адчыніш, бо на іх стаяць краты і сігналізацыя...

Па справе яна, на шчасце, ні разу не спрацоўвала, а вось "ілжывая трывога" здаралася не раз. Датчыкі ў гэтым месцы могуць зрэзанаваць нават ад праезду цяжкіх машын. Адпаведна, адказныя супрацоўнікі мусяць быць гатовыя бегчы на працу ў любы час дня і ночы.

Кандыцынераў не прадугледжана. Як кажа загадчык аддзела рэстаўрацыі Аляксандр Хільман, у сёлетні скнар тэрмометр часам фіксаваў плюс 35 па Цэльсіі, што асабліва даецца ў знакі, калі працуеш з металам. Да таго ж, гэта тэмпература — амаль удвая большая, чым вымагаюць нарматывы для захоўвання калекцый змяшанага тыпу. Паколькі патрэбны рэжым захавання не забяспечваецца, прадметы псуюцца. Прыкладам, саломка (а ў фондах — найлепшыя вырабы народных майстроў) становіцца бяглай і крохкай.

У колішняй паліклініцы знайшла прытулак таксама і музейная бібліятэка. З кнігамі сітуацыя тая самая, што і з экспанатамі: тры чвэрці па-ранейшаму запакаваны ў скрынях, бо для стэлажоў наяўнай плошчы не хапае.

— Некаторыя ў наш век не разумеюць, навошта музею патрэбна свая бібліятэка, — кажа "гаспадыня" гэтага няпрофільнага, здавалася б, актыву Любоў Мяртвішчава. — Але вы паспрабуйце знайсці ў Інтэрнэце кнігі па музейнай справе, што выйшлі ў 1950-х!

Гэтая бібліятэка мае свайго дакладнага адрасата: любы музейшчык альбо даследчык можа знайсці ў ёй карысную літаратуру па методыцы і гісторыі музейнай справы. Агулам у фондах — 22 тысячы асобнікаў. Ёсць і дарэвалюцыйныя выданні, і замежныя... Таму разумела, што калегі з розных куткоў Беларусі звяртаюцца ў Нацыянальны гістарычны. Але выкарыстоўваць кніжны збор на поўніцу сёння немагчыма.

Самыя каштоўныя кнігі з музейных фондаў — старадрукі — месцяцца сёння ў іншым сховішчы, па сталічнай вуліцы Крапоткіна (пра яго пазней), а ў "паліклініку" трапляюць толькі на лячэнне — рэстаўрацыю. Але, як выявілася, па абодвух адрасах нацыянальныя каштоўнасці падсцерагае адна і тая самая не-

гчыны працэс, трэба бегаць туды-сюды... А ўлюбёны рабочы стол памерам 2 на 3 метры вось ужо каторы год стаіць прытулены да сценкі ў разабраным стане — куды тут яго ўваткнеш?

Але гэтым разам непрыстасаваныя памяшканні адыгралі праўдзёе чарадзейную ролю.

— Не ведаю чаму, але па завяршэнні работы я ўзяў ды перанёс "Апостала" ў іншы пакой, — апавядае Андрэй Крапіўка. — Як быццам прадчуваў нешта... Тут прыбягае ахоўніца: ды ў вас там белая рака, вада з вапнай! Калі б старадрук застаўся на ранейшым месцы, яго б ужо нічога не ўратавала.

— Нас тут сапраўды анёл-ахоўнік аберагае, — дадае Зоя Кур'янава. — У наступны патоп вада пайшла па цэнтры памяш-

"Апостал", на шчасце, не пацярпеў, але музейны тазік — напагатове

бяспека камунальна-бытавога характару.

Белая рака

У адзін цудоўны дзень вядомы рэстаўратар паперы Андрэй Крапіўка скончыў працу над "Апосталам", які выйшаў у 1595 годзе ў віленскай друкарні Мамонічаў. Працаваў ён у той самай "паліклініцы", дзе мае ў сваім распараджэнні чатыры пакойчыкі метраў па дзясць кожны.

Наогул, такая планіроўка спецыяліста не задавальняе: надта цесна, раскладкі працу вялікага памеру ў гэтых катухах немагчыма, каб забяспечыць тэхна-

кання, а стэлажы, што стаялі па баках, засталіся нескранутымі.

Як распавялі супрацоўнікі музея, патопы здараюцца ў "паліклініцы" даволі рэгулярна, і здзіўляцца таму не выпадае. Па-над імправізаваным фондасховішчам размешчаны жылныя кватэры. Адсюль і "чалавечы фактар", і проста разрывы труб. Тым болей, дом прастаяў без капрамонту ўжо не адно дзясцігоддзе.

— Тут то няма вады, то ідзе іржавая, — кажа Андрэй Крапіўка. — Таму з прамыўкай увесь час узнікаюць праблемы.

Пра сучасную ванну ("як касмічная станцыя"), убачаную падчас замежнай стажыроўкі, рэстаўратар з сусветным імем нават і не марыць. У цяперашніх варунках яна нават і не патрэбная — бо няма куды ўціснуць.

Парніковы эфект

Наступны адрас — апошні паверх Інстытута водных рэсурсаў па вуліцы Славінскага. Тут захоўваюцца архіўныя дакументы, карціны, нацыянальныя строі, фатаграфіі, парцаляна... Музейныя калекцыі пераехалі сюды летась з няіснага ўжо колішняга будынка Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны на Кастрычніцкай плошчы. Цягаць вялізныя скрыні давялося доўга, а распакаваць кожную з іх таксама не выпадае, бо месца для стэлажоў бракуе.

Варта адзначыць, што належныя ўмовы захоўвання музейных прадметаў патрэбны таксама і для належнага іх выкарыстання. Па-першае, даследчыкам: лепш адзін раз убачыць цікавы для цябе прадмет, чым сто разоў пра яго пачытаць. Па-другое — для выставак. Нацыянальны гістарычны атрымлівае мноства прапановаў адусюль: Берлін, Масква, Санкт-Пецярбург, Варшава... Як з

ФОТОФАКТ

"Нясвіжская..." ва Уроцлаве

У Польшчы доўгацца заняты Міжнароднай паслядыпломнай летняй школы "Нясвіжская акадэмія". Удзельнікі бавівалі ў Варшаве, пазнаёміўшыся з архітэктурай XX стагоддзя, правялі некалькі дзён на горным курорце Закапанэ, адкуль паходзіць закапанскі архітэктурны стыль. Створаны ў канцы XIX стагоддзя архітэктарам Станіславам Віткевічам, ён распаўсюдзіўся на тэрыторыі Польшчы, Літвы, Украіны, Венгрыі, Румыніі, пашыраў на нацыянальныя стылі ў Скандынавіі. У 20 — 30-х гадах XX стагоддзя будынкi ў гэтым стылі ўзводзіліся і ў Беларусі.

Фота Алены ЛЯШКЕВІЧ

гонарам распавяла Зоя Кур'янава, часам паважныя музеі нават змяняюць свае планы, каб знайсці месца, скажам, для фота палешукоў і сакуноў Ісака Сербавы, бо арыгінальныя артэфакты цэняцца за мяжой надзвычайна.

Але рыхтаваць іх да выставы ў сённяшніх умовах складана: у тым ліку, нават і фізічна, бо скрыні надзвычай цяжкія. Даследчыкам (у тым ліку, і замежным) у большасці выпадкаў даводзіцца адмаўляцца.

Але галоўны клопат усё ж тычыцца самага захавання. Як патлумачылі супрацоўнікі, загорнутыя ў цэлафан прадметы могуць пацярпець ад "парніковага эфекту". І самае дрэннае — няма ніякай магчымасці прасачыць за станам кожнага з іх і прыняць аператыўныя меры. Хаця мала ў каго ўзнікае сумнеў, што шмат у якіх выпадках такое ўмяшальніцтва спатрэбіцца.

умовах размешчана і калекцыя касцюмаў — у тым ліку, і фрагменты слускага пояса. Прагназаваць, якім чынам адаб'ецца на гэтых рарытэтах падобны "рэжым захоўвання", музейшчыкі пакуль не бяруцца.

— Тканіна становіцца ломкая як папера, — кажа галоўны закарвальнік фондаў.

У адным з суседніх памяшканняў — калекцыя жывапісу. Тут і стараабрадніцкія іконы, і паўтары сотні твораў наўзнама мастацтва, і шляхецкія партрэты, і Пэн, і Цвірка... Усё запакавана ў цэлафан і згрувашчана на падлозе.

— А куды мы іх размесцім? — задае рытарычнае пытанне Зоя Кур'янава.

— Плёнка, прынамсі, аберагае карціны ад механічных пашкоджанняў. Зрабілі вось проразі, каб халсціна магла хоць трохі дыхаць. Мы, вядома, разумеем, што захоўваць творы

вымушаны абзавесціся ўласным пластмасавым тазікам, і цяпер ён заўсёды стаіць непадалёк ад стэлажоў.

Праз лічаныя дні пасля "перасялення" ў будынак па вуліцы Крапоткіна ў Мінску здарылася магутная залава. 13-ы паверх аказаўся нешчаслівым па цалкам зразумелай прычыне: гэта, лічы, паддашак... Калі вада хлынула ў памяшканне, былі экстрана выкліканы супрацоўнікі музея, які ў той час ужо мірна адпачывалі ў сваіх дамах. Рыхтаваліся яны да найгоршага, але... Ад душы адлягло: старадрукі не пацярпелі! Акурат надоечы калегі ў Нацыянальнай бібліятэцы пазычылі для транспарціроўкі адмысловыя скрыні, і менавіта яны ўратавалі становішча.

Ваду хутка прыбралі, але... Калі інцыдэнт ужо быў амаль забыты, на падлозе раптам з'явілася плесня.

Прагнозы адмыслоўцаў у дадзеным выпадку несучасальныя: калі цяперашні статус кво захаваецца і надалей, літаральна за некалькі гадоў музей можа пазбавіцца добрай паловы сваіх каштоўнасцей.

— І гэта абсалютна рэальная ацэнка нашых магчымых стратаў, — як мы пераканаліся, дырэктар Нацыянальнага гістарычнага Алег Рыжкоў цалкам усведамляе праблему. — Прычым нашы фонды — як правіла, неадзнаўляльныя. Калі сёння на рынку антыкварыята можна знайсці, скажам, узоры мэблі XIX стагоддзя, дык каштоўныя артэфакты, звязаныя са станаўленнем айчыннай культуры, ні за якія грошы не купіш. Але тыя прадметы, якія неабходна захоўваць ледзь не ў спецыяльных сейфах, сёння мусяць вытрымліваць 50-градусную тэмпературу. Вельмі прыкра, што скарбы, якія

рынтаў тут быць не можа: гэта прывядзе хіба да неапраўданых выдаткаў дзяржаўных сродкаў з мінімальнымі эфектамі. У прыцыпе, пазіцыя зразумелая: каб прыстасаваць "прыстасаванае" памяшканне пад фондасховішча, неабходна ўкласці немалыя грошы. Гэта і краты на вокны, і тыя ж кандыцыянеры, і спецыяльная супрацьпажарная бяспека, якая адсутнічае на ўсіх аб'ектах, і многае іншае.

Яшчэ некалькі гадоў таму Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь агучыў ідэю будаўніцтва адмысловага дэпазітарыя, здатнага змясціць усе фонды Нацыянальнага гістарычнага. Згодна з апошнім даручэннем Кіраўніка дзяржавы, аб'ект мусіў быць уключаны ў дзяржаўную інвестыцыйную праграму на гэты год. Але...

— Праект ужо зроблены працэнтаў на 80, нават месца выдзелена ў раёне вуліцы Ці-

Умовы захавання прадметаў.

Кантроль тэмпературы і вільготнасці.

Памяшканні для захавання фондаў.

Рэстаўрацыйная майстэрня.

Найбуйнейшая музейная скарбонка краіны туліцца ў "прыстасаваных памяшканнях"

Рэстаўрацыя слускага пояса. / Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Паветра ў калідорах навукова-даследчага інстытута не такое цяжкае, але ж належны клімат-кантроль тут не забяспечваецца, бо памяшканні таксама "прыстасаваныя". У памяшканні, дзе захоўваецца парцаліяна, прылады зафіксавалі сёлета рэкордную адзнаку тэмпературы: плюс 58 градусаў па Цэльсіі. Фігуральна кажучы, гэта амаль тое самае, што 451 градус па Фарэнгейце... Пры мне на тابلі былі ўжо іншыя лічбы — тэмпература 25 градусаў, і прыблізна такая ж вільготнасць. Пры норме ў 18 градусаў Цэльсія і 55 працэнтаў.

— Ад гэтай сухасці папера літаральна храбусціць у руках, — кажа загадчык аддзела пісьмовых і выяўленчых крыніц Надзея Саўчанка.

А між тым у сховішчах Нацыянальнага, скажам, Трайчанскі архіў, самы ранні дакумент якога датуецца 1547 годам, частка Радзівілаўскага архіўу, пергаментныя граматы... У падобных

мастацтва ў такіх умовах недапушчальна, але...

Не так даўно ў сховішчах былі ўсталяваны кандыцыянеры, але ж падключыць іх дасюль не атрымалася. Справа ў тым, што будынак — даволі стары, і дадатковага напружання праводка не пацягне. Таму музею давядзецца несці чарговыя выдаткі.

— Зрэшты, кандыцыянер — гэта таксама паўмера, бо належны рэжым захоўвання забяспечыць ён не здатны, — кажа Надзея Саўчанка. І зважаючы на ўбачанае, ахвотна даеш ёй веры. Бо справа тут — не толькі ў тэмпературы.

Музейны тазік

Урэшце, дабіраемся да гмаху на вуліцы Крапоткіна, дзе ў невяліччай "кватэры", бы анарэт засеў вядучы навуковы супрацоўнік музея Юрый Лаўрык.

Вады ў памяшканні няма, але часам яна трапляе туды зусім не па вадаправодзе. Менавіта таму "гаспадар" жывецкі быў

■ Алег Рыжкоў: "Але тыя прадметы, якія неабходна захоўваць ледзь не ў сейфах, сёння мусяць вытрымліваць 50-градусную тэмпературу. Прыкра, што скарбы, якія збіраліся не адным пакаленнем і здолелі перажыць войны ды іншыя катаклізмы, могуць загінуць у наш час. Гэта асабліва важна яшчэ і таму, што фонды музея ў сукупнасці — тое, што дазваляе ідэнтыфікаваць беларусаў як нацыю, якую не зблытаеш з іншымі народамі".

— Вільгаць упіталася ў ламінат і праз яго патрапіла ў дывановае пакрыццё і далей на паркет, — распавядае Зоя Кур'янава. — І калі мы выклікалі спецыяліста з Інстытута мікрабіялогіі, яна знайшла ў нас некалькі відаў грыбковых мікраарганізмаў, небяспечных не толькі для паперы, але таксама і для здароўя чалавека.

Музейшчыкам удалася даказаць, што патап здарыўся па віне ўласнікаў будынка, і таму рамонт быў зроблены іх коштамі. Але з таго часу Юры Лаўрык ніколі не пакідае свайго працоўнага месца ў той вечар, калі сіноптыкі абяцаюць навалыніцу. А тазік — заўсёды напалатове.

Дабрацца ў колішні дзіцячы садок у Серабранцы ў той дзень мы ўжо не паспелі, але, як запэўніла Зоя Кур'янава, карціна там прыблізна тая самая. Ізноў жа, "прыстасаванае памяшканне" без намёкаў на памяшканне...

збіраліся не адным пакаленнем шчырых заўятараў і здолелі перажыць войны ды іншыя гістарычныя катаклізмы, могуць загінуць у наш час. Гэта асабліва важна яшчэ і таму, што менавіта фонды музея ў сваёй сукупнасці — акурат тое, што дазваляе ідэнтыфікаваць беларусаў як самастойную нацыю, якую не зблытаеш з іншымі народамі.

Супрацоўнікі бачаць толькі адно вырашэнне набалелых праблем — будаўніцтва спецыяльнага дэпазітарыя. Алег Рыжкоў перакананы, што часовых ва-

міразева, — апавядае Алег Рыжкоў. — Аднак на сёння, наколькі мне вядома, работы пакуль спынены. А час працуе яўна не на нашу карысць.

Усе супрацоўнікі музея маюць пра сучасны комплекс, здатны аб'яднаць у адным месцы і ўсе калекцыі, і выставачныя залы, і рэстаўрацыйныя майстэрні. Тым больш, ніхто не сумняваецца ў тым, што працы ў рэстаўрацыі будзе нямала пасля гадоў туляння па "прыстасаваных" памяшканнях.

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by. **Тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97.

Абмяркоўвайце на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kimpressby, [instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby)

Дзяжурны
па нумары

Амаль патрапілі

Нават у мястэчках, збудаваных у чыстым поле па водле тыпавых праектаў, раней ці пазней абавязкова з'яўляюцца аб'екты з арыгінальнымі рысамі. Яны і становяцца архітэктурнымі сімваламі палітэліі. Бо памкненне вонкава вылучацца з ліку сабе падобных зыходна закладзена ў чалавечай натуре і псіхалогіі супольнасцей ды непазбежна адбываецца ў ладзе жыцця, які, у сваю чаргу, фарміруе эстэтычны вобраз наваколля. Так што пры жаданні знайсці штосьці вартае ўвагі можна і ў вялікім горадзе, і ў маленькай вёсачцы.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Пры тым, што у гарадах са шматвяковай гісторыяй і шукаць асабліва не давядзецца: усе архітэктурныя брэндзі звычайна навідавоку. Таму праца дызайнера, які працуе ў сферы візуальнай інфармацыі для турыстаў, не падобна мне вельмі цяжкай. Каб зрабіць нешта на тэму "Запрашаем ў Беларусь!" дастаткова ўдала скампанаваць фотаздымкі архітэктурных слаўтасцей краіны. Ці, прынамсі, проста іх спампаваць. Гэта, зразумела, прасталінейны ход, але звычайна ён якраз і спрацоўвае. Але, на жаль, здараецца, што адмыслоўцы згаданай вышэй дызайнерскай спецыялізацыі не прыдатныя і да такой простае справы.

З месяц таму ў "duty free" аэрапорта "Мінск-2" я бачыў плакат, які знаёміць пасажыраў з архітэктурнымі сімваламі абласцей Беларусі. Прысутныя на ім фотаздымкі Брэсцкай крэпасці, абеліска на сталічнай плошчы Перамогі, гомельскага Палаца Румянцавых і Паскевічаў ды будынак Магілёўскага абласнога тэатра і сапраўды могуць прэзентаваць замежным гасцям рэгіёны краіны. А вось праваслаўны кафедральны сабор Гродна, пабудаваны на пачатку мінулага стагоддзя, наўрад ці можа адпавядаць такому статусу, бо Гродзеншчына вядомая найперш шэдэўрамі каталіцкай архітэктуры, перліна сярод якіх — барочны Езуіцкі касцёл на цэнтральнай плошчы абласнога цэнтра. Зрэшты — хай сабе... Ды зусім незразумела, чаму ў якасці сімвала Віцебшчыны аўтарам плаката абраны... Віцебскі вакзал Санкт-Пецярбурга. Гэта ўжо, як кажуць, "апафігей" неадасведчанасці і прафесійнай неадпаведнасці.

Аўтар плаката, відаць, у Віцебску ніколі не быў, а ўважліва пагартаць Інтэрнэт паленаваўся. Вось і атрымалася ў выніку тыражавае глупства. Аднак, наколькі я разумею, візуальная інфармацыя, у тым ліку і рэкламная, перш чым трапіць у Нацыянальны аэрапорт, праходзіць некалькі стадыяў узгаднення. Дзіўна, што на гэтым шляху з некалькіх падпісаў кіраўнікоў розных узроўняў ніхто не звярнуў увагу на відавочную памылку. Ды і потым ніхто з супрацоўнікаў аэрапорта, якія бачаць гэты выяўленчы опус штодня, памылкі не заўважыў. Відаць, таму што ў Пецярбург яны лятаюць самалётамі, а не ездзяць на цягніку.

K

Неяк у адным з артыкулаў я аналізавала сучасны стан фальклору на Міншчыне і асноўныя чыннікі яго выраджэння. Адным з такіх чыннікаў была названа "непрыстыжнасць" фальклорнага мастацтва: адсутнасць значных "статусных" мерапрыемстваў, дзе аматары роднай культуры маглі б праявіць сябе і на брацца вопыту ў аднадумцаў. Але разважаю і крытыкаваць сітуацыю лёгка, а вось што-небудзь зрабіць для яе паляпшэння... І таму, ад словаў — да справы! Было вырашана ладзіць абласное свята-конкурс па фальклору.

На працягу многіх гадоў існавання Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці складалася цікавая традыцыя ў сферы фальклора: кожны год прысвячаць пэўнай з'яве народнай культуры. Так, тэматыкай 2014 года на Міншчыне стаў побытавы танец. На працягу года раённыя метадычныя арганізацыі збіралі звесткі пра традыцыйныя побытавыя танцы сваіх рэгіёнаў, ладзілі разнастайныя мерапрыемствы, прысвечаныя гэтай з'яве.

Каб падвесці вынік складанай (бо носьбітаў амаль не засталася, а тыя, хто яшчэ нешта памятае, не заўжды здольныя паказаць, як танчылі продкі), было вырашана прысвяціць абласное свята па фальклору народнай харэаграфіі. Арыенцірам па месце для яго стала канцэпцыя Рэспубліканскага фестывалю фальклорнага мастацтва "Берагіня". Увогуле, па задумцы арганізатара гэтага фестывалю, Мікалая Козенкі, для падрыхтоўкі калектываў да ўдзелу ў "Берагіні" кожная вобласць павінна праводзіць адборачны тур. На Міншчыне ў 2013 годзе спроба такога тура была: у межах свята-конкурсу дзіцячай творчасці "Кальска талентаў" у Клецку быў праведзены Першы Абласны конкурс-адбор па традыцыйным танцы сярод дзіцячых фальклорных калектываў "Мінская кадрыля".

Кадрыля — шматкалены парны танец, які зарадзіўся ў асяродку англійскіх сялян, потым "перайшоў" у салоны Францыі, з якіх распаўсюдзіўся па розных краінах свету, захаваўшы гістарычныя рысы і набыўшы рэгіянальныя адметнасці. Кожная фігура складалася з сольных выступленняў пар і заканчвалася агульнымі па. Такім чынам атрымліваўся складаны, разнастайны і прыгожы танец, у якім кожная пара магла праявіць сваю індывідуальнасць і адначасова адчуць сябе часцінкай агульнага кола танцоўраў.

Таму вырашылі назву пакінуць, змяніўшы фармат мерапрыемства. Па-першае, зрабіць яго не "ў межах" іншага свята, а самастойным. Гэта (разам са статусам "абласное") прыдало вагі і прэстыжу як фестывалю, так і калектывам-удзельнікам. Па-другое, па прыкладзе "Берагіні" да ўдзелу запрашаліся калектывы не толькі ад устаноў культуры, але і ад устаноў адукацыі. Як ужо пісалася ў адным з артыкулаў, у нас існуе шмат людзей і арганізацый, якія намагаюцца захаваць творчую спадчыну продкаў, але робяць гэта паасобку, часам ледзь не варажучы адно з адным. А, як паказвае практыка, толькі аб'яднаўшы намаганні, можна дасягнуць станоўчага выніку. Таму, запрашушы на "Мінскую кадрылю" людзей з блізкай да культуры сферы, я спадзявалася зрабіць першы крок у накірунку такога збліжэння.

І вось першы этап — распрацавана праграма конкурсу, разасланы запрашэнні, складзены прыкладны спіс удзельнікаў. На фестывалі сваё майстэрства паказвалі 17 калектываў, а за права называцца лепшы-

мі танцорамі Міншчыны змагалася 68 пар у чатырох катэгорыях.

Пакуль калектывы рытуюцца, вучаць танцы і карагоды свайго рэгіёна, удасканальваюць манеру выканання, думаюць над касцюмамі, у арганізатара шмат праблем.

Адна з іх — кансультацыйныя паслугі. Каб свята было вартым, патрэбен прафесійны падыход: музыка (на фальклорным свяце яна мае быць толькі ў жывым гучанні), журы, сцэнарыі... І тут я ўпэўнілася: на свеце шмат добрых людзей. Абсалютна бясплатна, у свой вольны час яны пагадзіліся дапамагчы, ня глядзячы на статусы і тытулы.

Вялікую дапамогу аказаў Мікалай Козенка: не аднойчы мы з ім сустракаліся, а па электроннай пошце і мабільным тэлефоне кантактавалі ледзь не штодзень, удакладняючы, абмяркоўваючы, выпраўляючы. Ніколі не забуду я, як гэты цудоўны чалавек стаў ля майго працоўнага стала і, прытанцоўваючы, адбіваў у

Але асноўным галаўным болей стаў прызавы фонд. Удзельнікі гатовы былі харчавацца за свой кошт, а некаторыя нават дабіраліся да месца правядзення на грамадскім транспарце, але, канешне, ім хацелася атрымаць у дадатак да дыплама што-небудзь на памяць. Ды зноў жа гэта было пытанне прэстыжу: вельмі часта, выступаючы на якіх-небудзь мерапрыемствах, фальклорныя гурты прывозяць дадому толькі дыпламы (па словах удзельнікаў гуртоў, ім ужо абрыдла, уклаўшы столькі сіл і працы ў падрыхтоўку, атрымліваць "гэтыя паперкі"). І, хаця свята насіла статус "абласное", але складанае фінансаванне становіцца, крывіць, эканомія... Абласны бюджэт, на жаль, не змог выдзеліць грошы на правядзенне

Настасся КОМЛІК-ЯМАЦІНА, вядучы метадыст па фальклору Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці

Вольга Жарнасек. З чаго можна зрабіць выснову, што знайсці прызвы магчыма. Галоўнае: час, жаданне і ўпартасць.

Але акрамя кансультацый і фінансаў патрэбны былі і "чалавечыя рэсурсы", іншымі словамі — валанцёры. З гэтай роляй выдатна справіліся мае родныя і сябры. З чаго выснова: быць родзічам ці сябрам работніка культуры неабспечана. Давядзецца бясплатна працаваць на карысць грамадства.

Вялікую цяжкасць выклікала рэклама. Зразумела, пра платныя паслугі не было нават гаворкі. Электронную афішу размяшчалі ў сацыяльных сетках, на сайтах працоўнікі радыё "Мінская хваля", зрабіўшы анонс. Канешне, гэтага

ТЭКСТ

Падчас сёлетняй "Мінскай кадрылі". / Фота аўтара

Часам спонсары проста ігнаравалі...

Нататкі менеджара дзяржаўнага фольк-фэсту

■ У час майго навучання ва ўніверсітэце на кафедры менеджменту нас вучылі, "як правільна" шукаць спонсараў, што ім абяцаць, як распавядаць пра свой праект. Але, занатоўваючы словы выкладчыкаў у канспект, я вельмі прыблізна ўяўляла, з чым давядзецца сутыкнуцца, калі будзеш шукаць спонсара на дзяржаўнае мерапрыемства.

далоні такты полькі, лявоніхі і іншых рэчаў, а я з гадзіннікам засякала час, каб склаці праграму для музыкантаў на турнір танцавальных пар.

Таксама шчырай удзячнасці заслугоўваючы выкладчыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў: загадчык кафедры этналогіі і фальклору Вячаслаў Калацэй, яе старшы выкладчык Таццяна Пладунова і старшы выкладчык кафедры харэаграфіі Ірына Бадунова. Яны адразу адгукнуліся на запрашэнне ў якасці членаў журы і напружана працавалі цэлы дзень, ацэньваючы калектывы і танцавальныя пары (для даведкі: агулам канкурсантаў было 313 чалавек), даючы прафесійныя каментарыі і парады. І таксама — бясплатна.

фестывалю. Давялося зноў звяртацца да "добрых людзей": шукаць спонсараў.

У час майго навучання ва ўніверсітэце на кафедры менеджменту нас вучылі, "як правільна" шукаць спонсараў, што ім абяцаць, як распавядаць пра свой праект. Але, занатоўваючы словы выкладчыкаў у канспект, я вельмі прыблізна ўяўляла, з чым давядзецца сутыкнуцца, калі будзеш шукаць спонсара на дзяржаўнае мерапрыемства.

Часта было поўнае ігнараванне, нежаданне сустрэцца і выслухаць. Было і такое, што, паабяцаўшы грошы, у апошні момант мне адмовілі. Але, нягледзячы на гэта, я працягвала пошукі. І невялікі, але такі жадааны, прызавы фонд стварыць усё ж такі ўдалося! Не магу не падзяліцца той радасцю, якую я адчула, калі дырэктар гасцінічнага комплексу "У фонтана" Ігар Лапшын, выслухаўшы мяне, усміхнуўся і сказаў: "Не хвалюйся, усё атрымаецца". А на наступны дзень мы сустрэліся ў краме, і гэты цудоўны чалавек апаціў усё, што я набыла для прызоў.

Вялікі ўнёсак у арганізацыю свята зрабіла грамадская культурная кампанія "Будзьма беларусамі!". Акрамя інфармацыйнай падтрымкі, "будзьмаўцы" папоўнілі прызавы фонд "Мінскай кадрылі" торбамі, цішоткамі, цікавымі кнігамі, нататнікамі. Дапамаглі прызамі і арганізатар серыі выстаў "Рамзэс-экспа", творчая майстэрня "V-arta", ганчар

мала. Гасцей на фестывалі аказала няшмат (яшчэ і надвор'е стаяла шалёнае: то сонца, то дождж). Але ўсё ж такі і такая рэклама прынесла станоўчыя вынікі. На свяце былі не толькі жыхары Барысава, якія "праходзілі міма", але і госці з іншых гарадоў (у тым ліку і з Мінску), якія прыехалі спецыяльна на свята!

І вось яно — свята. Прыязджаюць удзельнікі. Шмат з якімі мы завочна знаёмыя, бо арганізацыйныя пытанні патрабавалі пастаяннага кантакту па тэлефоне ці па электроннай пошце. І, глядзячы на народныя строі, святочны ўздзім, хваляванні калектываў, на кранальна сур'ёзных дзетах, якія паўтараюць рухі парных скокаў, я зразумела: усе намаганні былі недарэмнымі, такія святы варта і патрэбна праводзіць, нават калі няма дзяржаўнага фінансавання. А ззянне ўсмешак пераможцаў, удзячныя словы экспертам з журы ад кіраўнікоў калектываў, задавальненне гледачоў напрыканцы конкурсу яшчэ раз пацвердзілі гэта.

Са свайго вопыту я зрабіла некалькі важных высноў. Першая: тэарэтычныя развагі павінны прыводзіць да практычных дзеянняў, інакш яны ператвараюцца ў нішто. Другая: вызначышы мэту, трэба ісці да яе, выкарыстоўваючы ўсе свае рэсурсы. Трэцяя: вакол ёсць шмат людзей, гатовых дапамагчы бясплатна — варта толькі пачаць іх шукаць і не спыняцца, калі не атрымаецца з першага разу.

Пэўна, папярэднія раённыя святыя фальклорнага мастацтва Ляхавічыны "З крыніц спрадвечных" праходзілі па такой жа праграме, якая заяўлена ў сёлетнім запрашэнні: "Выступленне дзіцячых і дарослых фальклорных калектываў, прыпевачніц, гарманістаў, майстар-клас клуба фехтавання, выстаўка-продаж работ майстроў, выстаўка страў беларускай кухні..."

Але сёлетні фэст быў незвычайным: адметны ён стаў святкаваннем 275-годдзя з дня нараджэння славуага земляка Тадэвуша Рэйтана. А незвычайна прадстаўлены вялікі шэраг мастацкіх прац, прысвечаных яго роду, даў нагоду абвясціць дзвёз свята: "Рэйтан" прыехаў да Рэйтана".

Ураджэнец Баранавічаў, мастак з еўрапейскай вядомасцю Аляксандр Родзін пятнаццаць гадоў працаваў, у асноўным, у мастацкім доме "Тахелес", што ў самым цэнтры Берліна. У апошнія гады, не парываючы сувязей з Нямеччынай, заняўся мэтанакіравана тэмай Тадэвуша Рэйтана. "Падсадзіў" яго на захапленне дзейнасцю гістарычнай персаны зямляк Зміцер Юркевіч.

Не на сценах, а ў сценах

ТЭКСТ

Уладзімір АРЛОŪ,
кінарэжысёр

У майстэрні Родзіна, што ў самым цэнтры Мінска, на Нямізе, штотыдзень нараджаўся новы вялікі холст — адна старонка гісторыі старадаўняга шляхецкага роду. А напрыканцы мінулага года першая, пробная, выстаўка прайшла ў канферэнц-зале Палаца мастацтваў — каля дваццаці твораў закрывілі вокны і сцены невялікага памяшкання. У студзені 2015-га ўрачыста адкрылася выстаўка, ужо значна папоўненая, у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі. Супрацоўнікі ўстановы дадалі да яе шматлікія дакументы, выданні па гісторыі, што мелі дачыненне да роду Рэйтанаў.

Потым былі, так бы мовіць, выязныя праекты: паменшаныя палотны выстаўляліся ў краязнаўчых музеях гарадоў Беларусі — з удзелам мастакоў, вядома ж. А на сталічным Палацы мастацтва ўжо з сакавіка вісеў вялікі шчыт з паведамленнем, што 15 чэрвеня 2015-га адкрыецца выстаўка "Рэйтан".

■ "Ляхавічы — здаецца, адзін з нямногіх райцэнтраў, які не мае краязнаўчага музея. Таму немагчыма сядзібу Рэйтанаў зрабіць філіялам апошняга, як робіцца тое ў іншых раёнах. І пытанне, вядома, не вырашыць адным раённым уладам".

У той дзень каля сямідзесяці вялікіх палотнаў распавядалі пра гісторыю славуага роду, пра геаграфічны ўчынак самога пана Тадэвуша, які паспрабаваў не даць падпісаць дакумент аб першым падзеле Рэчы Паспалітай. За няпоўны месяц экспазіцыі тысячы людзей агледзелі яе, паслухалі навукоўцаў, музыкантаў і мастацкіх калектываў, якія ахвотна ўзялі ўдзел у патрыятычнай акцыі.

У гэтыя паўгады ладзіліся сходы, канферэнцыі, ствараліся дадавання на "рэйтанаўскую"

тэму. У рэдакцыі "К", якая сочыць за гэтай тэмай, зладзілі "круглы стол" з удзелам мастакоў, навукоўцаў, прадстаўнікоў Ляхавіцкага райвыканкама. Але гэта ўсё можна лічыць "арт-падрыхтоўкай", "разагрэвам" перад мерапрыемствам, якое адбылося 22 жніўня ў Грушаўцы.

Бадай ніхто такога нідзі і ніколі не бачыў: вялікі сядзібны дом увес, з усіх чатырох бакоў, быў абвешаны халстамі Аляксандра Родзіна. Усім працам не хапіла на сценах сядзібы месца, дык развесіў іх мастак і на сарагах, лядоўнях фальварка.

Адказня за культуру ў раёне, мастакі, навукоўцы распавядалі землякам, сярод якіх было шмат моладзі і дзяцей, пра Тадэвуша і ўвогуле пра род Рэйтанаў з Грушаўкі.

Канешне, адбылося ўсё, пра што сведчыла запрашэнне: і пыл стаяў на пляцоўцы, дзе біўся з партнёрам на мячах "ваяр" — мастак Зміцер Шапавалаў, і чэргі ля шашлычніц і латкоў з беларускімі стравамі назіраліся, і дзеці гайдаліся на батутах, і балетмайстар проста на прасёлку вучыла падлеткаў паланэзу, і мастак Яўген Шунейка ды Уладзімір Сайко тут жа малывалі экспрэспартрэты ахвотным, і, канешне, бясконца гучалі беларускія песні з эстрады!

Раённыя ўлады пастараліся: усё было дакладна арганізавана: і прыбіральнікі, і радыёўзмацняльнікі, і, на ўсялякі выпадак, машына "хуткай дапамогі", і аўтастаянка, куды скіроўвалі машыны гасцей супрацоўнікі ДАІ.

Але ж ніяк не вырашаецца галоўная праблема: лёс фальварка, які з гадамі літаральна развальваецца. Што будзе з вялікай драўлянай сядзібай, якая стаіць з закалочанымі вокнамі, з іржавымі бляшанкамі на даху, з рэшткамі цэглы ад прыступак, з парослымі хмызняком свіранамі, з запушчаным каскадам сажалак, з разбуранай гатычнай капліцай, дзе парушаны пакой Рэйтанаў?

Ляхавічы, здаецца, — адзін з нямногіх райцэнтраў у Беларусі, які не мае краязнаўчага музея. Таму немагчыма сядзібу Рэйтанаў зрабіць філіялам апошняга, як робіцца тое ў іншых раёнах. І пытанне, вядома, не вырашыць адным раённым уладам, якія, як могуць, захоўваюць памяць пра славуага земляка.

Выстаўкі, канферэнцыі, "круглыя сталы", артыкулы ў прэсе будуць, бы тыя кроплі-назолы, якія ўрэшце выведдуць пытанне на дзяржаўны ўзровень. І тады халсты Аляксандра Родзіна будуць красавацца не звонку, на сценах, а ў сценах адроджанай сядзібы з шылдай "Дом-музей Тадэвуша Рэйтана".

"К" інфармуе

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь паведамляе, што Кіраўнік дзяржавы ўгадніў прызначэнне Ігара Поршнева генеральным дырэктарам Рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства "Нацыянальная кінастудыя "Беларусьфільм".

Распавядзіце "К"

Патэлефанавала начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Шаркаўшчынскага райвыканкама Людміла Стома і распавяла пра тое, як 22 жніўня ў Алашках прайшло Абласное свята "Яблычны фэст".

Яўген РАГІН

Вы не былі ў Алашках?

Падчас мерапрыемства.

Яно ладзіцца з 1999 года, але ўпершыню набыла статус абласнога. Яшчэ адна адметнасць — фэст сёлета прамеркаваны да 130-годдзя садава-селекцыянера Івана Сікоры... Неаспрэчна, што культура Шаркаўшчыны ўласнымі творчымі вынікамі займела адзін з самых яркіх брэндаў у рэспубліцы. Як той казаў, спачатку мы працуем на брэнд, потым ён працуе на нас...

Дык вось, чырванашчока яблычак сабраў у мінулы суботу гасцей з адзінаццаці раёнаў Віцебшчыны, работнікаў культуры, самадзейных артыстаў, народных майстроў, а таксама — прадстаўнікоў аматарскіх аб'яднанняў сада- і кветкаводаў. Як вядома, Сікора пераўтварыў

Алашкі ў вялікі ўрадлівы сад, дзе і адпачыць можна, і павучыцца рукачыннай прыгажосці не грэх.

Што цікавага было на свяце? А былі раённы конкурс "Уладар сяла", выстаўкі "Ручнікі ды пірагі Шаркаўшчыны", свята мясцовага возера, літаратурна-музычная імпрэза "У гасцях у Івана Паўлавіча Сікоры", батлеечны спектакль, святочны канцэрт, у якім браў удзел і калектыў з Латвіі "Даўгавеня", дзецам была прапанавана асобная забаўляльна-асветніцкая праграма... Пра фотавыстаўку "Яблычны мікс" мы пісалі ў папярэднім нумары "К". Не абышлося, безумоўна, і без традыцыйных яблычных вяселляў.

Зацікавіліся фэстам і прадстаўнікі турыстычных фірм. Напэўна, кожнаму цяпер зразумела, што Алашкі — смачная (у прамым і пераносным сэнсах) прынада як для нашых, так і для замежных турыстаў. Апрача шыкоўных сада і возера тут ёсць Мемарыяльны музей Сікоры і дом, дзе жыў садавод і дзе таксама дзейнічае адмысловая экспазіцыя. Працягам музейных плошчаў падаецца і звільстая вясковая вуліца, абапал якой растуць самыя разнастайныя дрэвы, да якіх у свой час таксама прыклаў руку знакаміты селекцыянер. Так што тым, хто не быў тут, час неадкладна збірацца ў Алашкі.

Апошнім часам мяне асабіста і праз Інтэрнэт часта сталі пытацца, а што, уласна, адбываецца з гуртом "Троіца", ці праўда, што мы збіраемся сыходзіць з музыкі?

Напэўна, падставай для такіх пытанняў служыць тое, што некалькі нашых крайніх "жывых" праектаў у Мінску не змаглі сабраць поўныя залы, што няма інфармацыі аб тым, як рыхтуецца новы альбом калектыву. Спяшаюся ўсіх супакоіць: мы жывыя і здаровыя, поўныя сіл і ідэй. А творчасць, як сказаў бы таварыш Сухаў, справала тонкая: сёння ў артыста — аншлаг, заўтра — прададзена з дзясяткамі білетаў. Галоўнае — рухацца далей, калі ёсць з чым, не звяртаючы ўвагу на непазбежны цяжкасці. Так што і канцэрты будуць, і альбом. А пакуль...

Пакуль на маім гарызонце — сольнік у рамках фестывалю "Камяніца", які пройдзе 5 верасня на тэрыторыі Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту пад Мінскам. Гэта будзе прэм'ерная эксклюзіўная праграма "Спаведзь пад стрэхамі". Арганізатары прасілі, каб я выступіў са сваім ляльковым тэатрам "Батлейка", але праз шэраг прычын гэтага мне зрабіць не ўдалося б. Таму быў падрыхтаваны 30-хвілінны монаспекталь, складнікам якога і стане фрагмент тэатральнага прадстаўлення. Я вырашыў не "грузіць" глядача сваёй філасофіяй, абысціся без насычаных аранжыровак "Троіцы", хоць інструментаў будзе дастаткова: і знаёмых публіцы — жалейкі, гуслі, акарыны, ліра; і тых, што выконваюць іх ролі, — чыгункі, камяні, падковы. Не сказаў бы, што гэтая, як я яе называю, этна-містэрыя арыентавана на нейкага пэўнага глядача, але, думаю, у першую чаргу ёй прасякнуцца дзеці. Можна, хтосьці расцэніць такое "падарожжа на машыне часу" як спрошчаны варыянт уваходжання ў каранёвую беларускую культуру, своеасаблівае знаёмства з нашымі традыцыямі, родным фальклорам. Але спрошчаны не значыць лёгкі, легкаважны, папсовы, гэта — падмурак, аснова, на якой стаіць і сам будынак дзяржавы.

Я паспрабую як бы рэканструяваць фрагмент побыту нашых продкаў, калі яны жылі васьм у такіх хатах, з сечанымі сталамі і крэсламі, з печамі, са свечкамі, з простаю ежай, з працай ад святання да захаду. І з верай, і са святамі ды абрадамі. Пачынаецца ўсё з калыханкі, потым настае абуджэнне, калі дзіця нібы ўступае ў вялікі свет. Я паказваю, расказваю і спяваю яму гэты свет. Змяняюцца поры года, надвор'е, настроі, абставіны, прадметы. І маскі — з казак, распаведзеных бабуляй, з кірмашоў. Падзеі ідуць адна за адной — паўсядзённымі і

■ "Аднак часам рукі апускаюцца, калі бачыш, што ў шырокіх масах запатрабаваная псеўдаэтноліка, што з экрану прапагандуецца псеўдаархаіка, артысты спекулююць на тэме фольку. Крыў божа, такія псеўдамастацтва і псеўдагісторыя ўкараняцца ў людской свядомасці, як нешта сапраўднае".

Сола пад стрэхамі

меркаванне

Іван КІРЧУК,

лідар этна-трыа "Троіца", выкладчык Інстытута культуры Беларусі і Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка

чаканья: ураджай і вяселле, сонца і снег, Купалле і Каляды...

Мне самому цікава, наколькі ў мяне атрымаецца менавіта такім чынам удыхнуць тое жыццё, але ўсё ж у сучаснасць, няхай яна і "апрапаецца" ў музейныя адежы. Добра, што ёсць музеі такой скіраванасці, выдатна, што некаторыя з іх размяшчаюцца ў прыродным асяроддзі, у іх праходзяць экскурсіі, але, як мне здаецца, такія акцыі, як "Спаведзь...", маглі б стаць арганічным складнікам дзейнасці такіх устаноў: забавляльным і, у той жа час, абавязкова адукацыйным.

Праект будзе паказаны ў адным з памяшканняў музея на працягу дня тры разы. Што з ім адбудзецца далей?.. Калі мне прапануюць паўтарыць яго тут яшчэ, то, вядома, пагаджуся. З задавальненнем пракаціў бы спектакль і па краіне.

Будзем на сувязі!

Нам цікавае Ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркуйце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), [twitter.com/kimpressby](https://www.twitter.com/kimpressby), [instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby)

Меркаванні калумністаў і экспертаў газеты не абавязкова адлюстроўваюць пункт гледжання рэдакцыі.

У Мінску некаторы час быў вядомы беларускі гітарыст Аляксандр РАСТОПЧЫН. Пару дзесяцігоддзяў ён жыве ў Нью-Ёрку, але ў айчыннай музычнай прасторы стаў вядомым яшчэ ў 1980-я. Сярод найбольш вядомых калектываў, у якіх Аляксандру даводзілася прымаць удзел, — "Сюзор'е" і "Песняры". Мы ж пагутарылі пра ўвесь музычны шлях спадара Растопчына і паспрабавалі раскрыць асаблівасці функцыянавання сферы культуры за акіянам.

Сяргей ТРАФІЛАЎ

— З'яжджаючы з Беларусі ў пачатку 1990-х, вы ведалі, што адшукаеце ў Злучаных Штатах?

— Шукаў магчымасці для павышэння прафесійнага ўзроўню. Разумеў, што ў нас я не пачую выканаўцаў сусветнага ўзроўню. Таму ўяўляў, вядома, што буду граць па клубах, але не меў канкрэтнай базы для новага старту. Карацей, ставала імправізацыйных момантаў на шляху. І першыя сутыкненні з суровай рэальнасцю засведчылі: рабі тое, што можаш, шукай надзейнай глебы пад нагамі. Таму нават смецце даводзілася выносіць спярша... Але з атрыманнем пэўнай самастойнасці, фінансавай незалежнасці дайшла справа і да творчых планаў.

Першы гурт, з якім я граў, — "House Band", што паяднаў многіх выдатных нью-ёркскіх музыкантаў. Тут іх, бадай, і не ведаюць. У свой час у тым бэндзе ледзь не Бі Бі Кінг граў! Мне ж давялося выступаць разам з нью-ёркскім спеваком італьянскага паходжання Фрэнкі Пэрысам. Фрэнкі сябраваў са знакамітым Джэймсам Браўнам, таму мог выконваць з аўтарскага дазволу апошняга "адзін у адзін" ягоныя хіты. Пасля мяне запрасілі адзіным мужчынам на гітару ў жаночы бэнд. Граў разам з Роксі Пэры. З больш вядомых у прасторы СНД магу назваць соўлкаманду "Everage White Band".

— Калі сыходзілі з "Песняроў", то свой патэнцыял у калектыве вы раскрылі напоўніцу?

Пра тое, як Аляксандр Растопчын працаваў над інструментальным альбомам "Роднае", ён распавёў для рубрыкі "На маю думку...".
Чытайце ў наступных нумарах "К".

— Я ў адказ перафразаваў бы пытанне: патэнцыял калектыву ўжо быў раскрыты цалкам на той момант. У ансамблі перайгралі амаль усе мінскія музыканты, якія сапраўды ўмелі граць! Урэшце, найпростай залежнасці паміж сыходам з ансамбля і рашэннем пра ад'езд няма.

— А ваш прыход у "Песняры" стаўся сапраўды новай прыступкай ці проста чарговым запісам у працоўнай кніжцы?

— Кожны этап — сам па сабе новы. Ды і перад "Песнярамі" былі гурт Віктара Вуячыча, ансамбль "Сюзор'е", які разганяў бравы мастацкі савет мінскай філармоніі. Дарэчы, гэты момант я зафіксаваў: прынёс з сабой партатыўны магнітафон і запісаў выступленні падчас савета. (Пераслухоўвалі пасля ракавыя для каманды выказванні, якія чуліся з рэхам і здалёк, паколькі паклаў я тэхніку падалей ад вачэй судзіў. Дарэчы, зрабіў у той час і расшыфраваную запісу.) Запомнілася, напрыклад, як тагачасны старшыня мастацкага савета сказаў літаральна наступнае: "Вось вы крычыце са сцэны. А пра

што вы крычыце? Калі крычаць са сцэны, дык крычаць патрэбна аб жахах капіталізму, пра голад, пра пустыя крамы".

— Пра што "крычала" "Сюзор'е"?

— Пра каханне. А пра што крычаць у маладым веку? У песні "Фартуна" мы "крычалі" пра чалавечую сутнасць. Прычым слова "фартуна", паколькі яно было замежнага паходжання, не давала спакою кіраўніцтву, і нас прасілі замяняць яго на "удача". У выніку спявалі так: "Удача не дае нам успакойцца". А ўжо больш патрыятычнай песні, чым "Стары мост" і не прыдумаць. Але ж пра жахі капіталізму чамусьці не крычалі, сапраўды.

— А ваша цяперашняя праца ў галіне вырабу інструментаў і гітарнага цюнінгу выклікана якраз "жахамі капіталізму" — як сродак выжывання?

— Каб мог сядзець на віле з гітарай і штодня працаваць над чарговымі рэчамі ў духу "Роднага", я тое, канешне, рабіў бы. Але і "жахамі"

лася па гучанні партыі гітары ад папярэдняга цыкла "Праз усю вайну". І дзякуй Мулявіну, што ён мяне за гэта не выгнаў, а працягваў плаціць заробак!

— Вы не аднойчы наведвалі Беларусь цягам гадоў сталага жыхарства ў Амерыцы і гралі разам з беларускімі музыкантамі. Што скажаце пра ўзровень мясцовай гітарнай супольнасці?

— Скажам, у Сяргея Трухановіча з "Крамы" і "Палаца" тэхніка цяпер такая, што мне калісьці не снілася! Так што ў гэтым сэнсе ўзровень многіх музыкантаў узрос, але эмацыйна-энергетычны пасыл нешта не адчуваецца. Да ўсяго, не бачу ніякіх сольных альбомаў калег па гітарным цэху. Як, урэшце, і альбомаў інструментальнай сучаснай музыкі альтэрнатыўных кірункаў. Але гэта сусветная тэндэнцыя, паколькі ўсе любяць старыя творы. Я бачыў Джэфа Бэка на сцэне. Яго праграма складаецца з пэўнага набору найлепшых яго твораў. І ён выглядае ўвечаным амаль німам

Непадалёк ад музыкі

Шлях гітарыста ў замежным соцыуме

сваю калямузычную працу не называю, бо яна мне таксама падабаецца. Але ад музыкі ж далёка не адышоў.

— У чым адрозненне шляху да прафесійнага статуса за акіянам і на постсавецкай прасторы?

— Цяпер, думаю, адрозненняў няма. А калі я толькі прыехаў у Штаты... Той, хто там жыве, працуе на сваёй глебе. Для тых, хто пераехаў сюды, як правіла, ёсць пэўная мяжа, перасягнуць якую няпроста нават калі ты геній, а не шараговы музыкант, як я. Палітыка-геаграфічныя фактары ўплываюць... Але ёсць вось які нюанс: тысячы тых жа нью-ёркскіх музыкантаў — супер-тэхнічныя па сваёй падрыхтоўцы. І праз гэта яны зліваюцца ў бязлікую масу тэхнароў, якія могуць сыграць што заўгодна, замяніць каго хочаш. Вось грае Сіўі Морс на месцы Рычы Блэкмара ў "Deer Purple". Але ён ніколі не стане Блэкмарам па духу. Прынамсі, такое маё разуменне.

— Дарэчы, калі вы прыйшлі ў "Песняры" на месца Уладзіміра Ткачэнка, гучанне лідар-гітары змянілася кардынальна.

— Перада мною першапачаткова ставілася задача рабіць усё, што рабіў Ткачэнка. Але дадзенае мне да вывучання я проста не мог граць адразу: тэхнікі не ставала. Мо таму некаторыя з удзельнікаў ансамбля крывілі носам на пачатку ад майёй ігры. Так, Валодзя — скрыпач з класічнай адукацыяй — падыходзіў да сваёй справы грунтоўна. Скажам, у ваеннай праграме ў адной з песень мне патрабавалася на гітарнай пазіцыі выконваць імпровізацыйнае сола, якое Ткачэнка выпісаў на асобнай нотнай старонцы. І ці не усё — шаснаццатая нота! А для мяне імпровізацыя ішла па блюзавым сцэнарыі: выходзіш — і ствараеш, базуючы на моманце, настроі, аддачы публіцы. Але праграма "На ўвесь голас!" паводле пазіі Уладзіміра Маякоўскага сапраўды адрозніва-

Аляксандр Растопчын. / Фота аўтара

■ "У Штатах за ўсё — ад рассылкі прома-матэрыялаў да засялення ў гатэль — адказвае лідар калектыву. Мне неяк давялося паехаць на фестываль блюза ў Фларыду з бэндам Роберта Чарлза. Дык ён усю дарогу мала таго, што кіраваў мінівэнам, дык яшчэ беспрыпынна вёў перамовы з арганізатарамі выступу".

рок-сцэны! Канешне, класныя кавер-бэнды — таксама выдатная рэч, асабліва калі ў іх цікавы рэпертуар. Хаця, упэўнены, нейкія хлопцы дзесьці растуць, пішуць звышцікавы матэрыял, а мо ўжо і рэперціруюць. Павінна ж спрацаваць тэорыя хвалі! Ды і залаў добрых, прынамсі, у Мінску, стае. Было б цікава нейкі праект, можа, са струнным квартэтам здзейсніць. Урэшце, Віктар Смольскі з каманды "Рэйдж" граў тут з аркестрам акадэмічны твор свайго бацькі. Так што магчымая самая розныя варыянты!

— Патрапіўшы ў "Песняры", вы сталі часткай савецкай і, у прыватнасці, беларускай культурнай сістэмы. А як адбыўся пераход у амерыканскі яе аналаг?

— Тыя ж музыканты, з кім я пачынаў граць у клубах у 1994 — 1995 гадах, і цяпер граюць у тых самых клубах прычым — за тыя ж самыя грошы. І, што парадасальна, тыя ж прыкладна 100 долараў за канцэрт яны атрымлівалі і ў 1970-я, і на пачатку 1990-х, і цяпер. Адміністрацыйна-фінансавая гэта выглядае так. Наступны ўзровень — падпісанне кантракта і вялікія канцэрты збольшага ў Еўропе.

— Вы даволі часта ўжываеце слова "адміністрацыйны"...

— ...Калі кажу пра менеджмент. І часам наш узор у "песняроўскім" варыянце выглядае куды больш прывабным, чым амерыканскі: твая задача была сесці ў аўтобус, прыехаць, выгрузіць інструмент, наладзіцца, адыграць канцэрт, набыць пасля яго бутэлечку піва і адпачыць. А засяленнем, грашыма ды іншымі пытаннямі пераймаўся спецыяльна навучаныя людзі з ліку адміністрацый ансамбля. У ЗША за ўсё — ад рассылкі прома-матэрыялаў да засялення ў гатэль — адказвае лідар калектыву. Мне неяк давялося паехаць на фестываль блюза ў Фларыду з бэндам Роберта Чарлза. Дык ён усю дарогу мала таго, што кіраваў мінівэнам, дык яшчэ беспрыпынна вёў перамовы з арганізатарамі з самых розных нагод.

— У сферы культуры Беларусі, нават з улікам паступовага ўваходжання ў прастору дзяржаўна-прыватнага партнёрства, пакуль адзіны буйны інвестар — дзяржава. Наколькі дзяржаўныя інстытуцыі зацікаваны ў аналагічнай сферы Штатаў?

— Там скарыстоўваецца сістэма грантаў пад канкрэтны праект. Для гэтага патрэбна прайсці шмат прыступак конкурсных спаборніцтваў, прычым нягладка мець добрага адваката. Падтрымка дзяржструктур, як правіла, датычыцца вядучых культурных інстытуцый. Скажам, у Нью-Ёрку мэрыя публічна падтрымлівае сёння "Лінкальн-цэнтр", дзе можна паслухаць класіку. Апошняя — не ў авангардзе прыхільнасцей. І нікому не хочацца стаць тым, хто заб'е апошні цвік у яе труну. У "Лінкальн-цэнтры" няма натоўпаў, дарагія білеты, але і такія не набыць. Бо гэта становіцца прэстыжным. Ну а залы на Брадвэй бяруць касу гучнымі назвамі забаўляльных пастановак. Праўда, мяркую, джазу, блюзу, альтэрнатыўным кірункам музыкі на падобныя гранты ў Штатах можна не спадзявацца. Тут ініцыятыва застаецца ў прыватных руках. І з гэтай нагоды варта шукаць інвестыцыі ў сваю творчасць, каб рабіць запісы, ладзіць канцэрты, пачынаць прадаваць білеты за паўгода, а не за два тыдні да выступлення.

— Непадалёк ад месца нашай сустрэчы вісіць бігборд, які рэкламуе канцэрт расійскага гурта "Машына часу". Ім, як і "Песнярам", сёлета 46 гадоў. Але стаўленне да нашай музычнай легенды апошнім часам змянілася ў кірунку страты цікавасці да спадчыны ансамбля. Ды і наўрад ці якісьці са складаў "Песняроў" сёння здолее сабраць Палац спорта, як тое зрабіла пару гадоў таму "Машына часу". Як лічыце, чаму так адбываецца?

— Таму што Мулявіна ўжо няма. Жыў бы ён — існавала б цікавасць. Андрэй Макарэвіч у свой час напісаў геніяльныя рэчы і іх жа выконвае да сёння. А ў кожным са складаў "Песняроў" добрыя музыканты, выконваюць яны той жа рэпертуар, але — без лідара, без рухавіка. Вось і вынік: страта цікавасці. А ўрэшце, новае пакаленне мае новыя інтарэсы. Усё заканамерна.

а"К"но ў свет

Вяртанне Лалівуду

Першы Фэстываль пакістанскага кіно прайшоў у Мінску на пачатку жніўня ў кінатэатры "Цэнтральны". Так, танцы, спевы, каханне... Так, стрэлы і бойкі... Але новы кінематограф гэтай краіны дэманструе глядацкі патэнцыял. Як вам сусветныя зборы ў 3,9 мільёна долараў? Менавіта столькі сабраў блакбастар "Удар" Білала Лашары, што быў прэзентаваны беларускай публіцы ў рамках форуму. Зборы іншай карціны — "Бін Рой" Маміны Дзюрэйд — 2,4 мільёна долараў, але гэта пакуль: сусветная прэм'ера стужкі адбылася толькі ў ліпені.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Насамрэч, перад намі — фільмы "новай хвалі" пакістанскага кіно, якое пачынае набіраць абароты пасля больш як трыццацігоддзя стагнацыі. Прыстойныя бюджэты, тэхнічныя даведчанасць, спрактыкаванасць, пошукі самаідэнтыфікацыі з прыцэлам, шырэйшым за лакальную аўдыторыю, — бадай, галоўныя рысы, якія вылучаюць новы кінематограф Пакістана. Перад намі — топовыя стужкі апошніх гадоў і публіка, якая заспела захапленне індыйскім кіно ў савецкія часы, знойдзе тут глебу для паралелей. Але спяшацца не трэба! Лалівуд — такую народную назву мае індустрыя кіно ў Пакістане — сёння выпускае не толькі яскравыя меладрамы і тэхнічныя баявікі. Сучасныя кінематографісты спрабуюць размаўляць аб праблемах, уласцівым менавіта пакістанскаму грамадству.

Важны бэкграўнд

Амаль два стагоддзі ў якасці калоніі Вялікабрытаніі, што ўключала ў сябе сучасныя тэрыторыі Індыі, Бангладэша, Бірмы і Пакістана, — час, які, вядома, аказаў уплыў на культуру краіны, прэзентаванай у Мінску праз кіно. Мяркую, невыпадкава сёння Ісламская Рэспубліка Пакістан мае дзве афіцыйныя мовы — урду і англійскую. Да таго ж, многія зоркі "Pakistani Cinema" ў часы Брытанскай Індыі працавалі ў індыйскім кіно, і толькі пасля атрымання незалежнасці краю ў 1947-м перабраліся ў новую дзяржаву ды спрычыніліся да славы менавіта пакістанскага кінематографа. Магчыма, дзіву кіно Індыі і Пакістана, аднаго з першых рэжысёраў пакістанскага кіно наогул, Нор Джыхал ведаюць толькі знаўцы, але імя вядомага спевака і акцёра Ахмеда Рушдзі, мяркую, знаёмае не толькі прыхільнікам Лалівуду. Росквіт яго кар'еры прыпаў на "залаты век" пакістанскага кіно, 1960-я, калі пасля канфліктаў паміж суседнімі дзяржавамі індыйскія фільмы не дэманстраваліся ў Пакістане. І гэты "бан", як ні дзіўна, дазволіў важна прагучаць талентам пакістанскай кінаіндустрыі: Вахеду Мураду, Надзіму, салому голасу Ахмеда Рушдзі. А сама вытворчасць Лалівуду выйшла на паказчыкі больш за 80 карцін у год.

Працяг артыкула чытайце на старонках 12 — 13.

Я патэлефанаваў наўскідку ў некалькі аддзелаў ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі раёнаў краіны. Падкрэсла: нідзе не адмовілі, паўсюль былі работнікі, што з годнасцю прайшлі выпрабаванне на першым месцы працы, бо і зарэкамендаваць сябе паспелі, і расці пачалі, і прыкіпелі да калектываў, што паспелі стаць роднымі. Пазнаёмчыся з маімі суразмоўцамі, караценькія маналогі якіх звернуты да сённяшніх маладых спецыялістаў, што толькі спрабуюць станавіцца на крыло.

Альтанка для чытання

Лілія Туручко родам з Кобрына. У 2012 годзе "бюджэтніцай" скончыла факультэт інфармацыйна-дакументных камунікацый БДУКіМ. Год адпрацоўвала ў бібліятэцы Мінскага гандлёвага каледжа. У 2013-м стала бібліятэкарам першай катэгорыі Кобрынскай цэнтральнай райбібліятэкі. Цяпер — загадчык аддзела абслугоўвання і інфармацыі дадзенай установы. Летась прайшла перападрыхтоўку ў сталічным Эканамічным універсітэце, набыла спецыяльнасць эканаміста-менеджара. Але прафесію мяняць не збіраецца.

— Адчуваю сябе ў сваёй талерцы, — запэўнівае Лілія. — Гэта — галоўнае. Прынялі мяне з душой. Як, дарэчы, і яшчэ чатырох маладых спецыялістаў, што прыйшлі ў бібліятэку амаль адначасова са мной. Адрозніваць з'явілася жаданне паказаць сябе з самага лепшага боку. Гэта нармальнае жаданне для творцы. Так што парада да маладых работнікаў культуры ў мяне адзіная: не баяцца заявіць аб сабе і пацвердзіць словы справай. Не хачу хваліцца, але мяне ўжо праз год кіраўніцтва аддзела ўзнагародзіла граматай за пачынальніцтва ў працы і за актыўную жыццёвую пазіцыю.

Чым мы, маладыя бібліятэкары, узялі? Нестандартнай прапагандай кнігі. Гэта былі не сумныя лекцыі, а маштабныя шоу ў школах і каледжах, дзе мы займаемся тэатралізацыяй і спяваем разам з моладдзю горада, якую прыцягваем да сумесных дзеянняў праз сацыяльныя сеткі. (Я асабіста сумяшчаю бібліятэчную справу з тым, што спяваю і сольна, і ў трыа "Арнамент".) Цяпер на но-

Не будзем шукаць адказ на пытанне "Колькі маладых спецыялістаў не даязджаюць штогод да першага рабочага месца?". Няма сэнсу. Нават калі і знойдзем "дэзерціраў"... У дадзеным выпадку пытанні хутчэй узнікаюць у адрас навучальных устаноў, што іншым разам набіраюць студэнтаў ці не з вуліцы. Безумоўна, частка таленавітых выпускнікоў вырашае працягнуць навучанне па профілі. Дай ім Бог. Астатнія дыпламаваныя (што не даехалі і не даедуць) будуць працаваць па спецыяльнасці хіба што пад прымусам, што цалкам выключае любыя праявы творчасці. Нам гэта трэба? А гаворка сёння пра тых, хто ўчора занёс у райцэнтраўскі інтэрнат чамаданы, а сёння ўпершыню прыступіў да выканання працоўных абавязкаў і не надта ведае, як сябе паводзіць, каб працаваць не на згубу сваіх і чужых нерваў, а на ўласны аўтарытэт... Рэдакцыя вырашыла, што такім маладым спецыялістам ад культуры якраз дарэчы прыдадуцца парады тых бібліятэкараў ды клубнікаў, што пасля адпрацоўкі засталіся там, дзе і пачыналі творчую кар'еру.

Яўген ПАГІН

Чужых талерак нам не трэба! Як сваю знайсці?..

Інструкцыя па адаптацыі сённяшніх маладых спецыялістаў ад маладых спецыялістаў учарашніх

се ў нас, да прыкладу, гарадская акцыя "Малады чытач года".

Дадае аптымізму і тое, што старшыня гарвыканкама Аляксандр Зазуля заўжды ідзе нам насустрач. Гэта па яго ініцыятыве ў пешаходнай зоне Кобрына ўзнікла Альтанка для буккросінга. Там не толькі кніжку можна ўзяць, але і проста пачытаць стала модным... Так што, паўтаруся, будзьце смелымі ў сваіх творчых пачынаннях! Гэта сумныя нічога, апрача суму, не выклікаюць, а вас абавязкова заўважаць!..

Зазірнуць у "Калейдаскоп"

Андрэй Чабан — з Докшыцкага раёна. Скончыў Віцебскі дзяржаўны каледж мастацтваў і Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Пятра Машэрава (спецыяльнасць — музычнае мастацтва). У 2008 годзе пачаў працаваць акампаніятарам Докшыцкага ГЦК. На сёння — мастацкі кіраўнік народнага калектыву эстраднай студыі "Калейдаскоп", што дзейнічае пры Докшыцкім гарадскім цэнтры культуры. Грае на акардыёне, і не толькі па нотах. Калі я патэлефанаваў Андрэю, ён знаходзіўся ў водпуску, але не на пляжы песціўся, а ў студыі гуказапісу рыхтаваўся да Дня горада, што мае адбыцца ў верасні. Хлопец таксама з тых, хто гатовы працаваць і па выхадных.

— Люблю абраную справу, — назначае Андрэй. — А сапачатку ўсе маладыя, па сабе ведаю, пачынаюць на першым месцы працы спрабаваць качаць свае правы, напрыклад, наконт працягласці рабочага дня. Дык вось, кажу сённяшнім пачаткоўцам ад культуры: падобныя спрэчкі — дарэмныя, бессэнсоўныя. Я зразумеў: у культуры няма часавых абмежаванняў. Працуем іншым разам зранку і да глыбокай ночы. Чым не доказ таго, што мы пастаянна патрэбны людзям? І мне падбаецца гэты рытм. Так, варта штодня даказаць, што ты — прафесіянал, што ты — здольны на многае...

У "Калейдаскопе" — каля 15 чалавек. Хтосьці прыходзіць і сыходзіць, а хтосьці застаецца на доўга. Мы часта гастралюем з

■ **Лілія Туручко:** "Будзьце смелымі ў сваіх творчых пачынаннях! Гэта сумныя нічога, апрача суму, не выклікаюць, а вас абавязкова заўважаць!.."

■ **Андрэй Чабан:** "У культуры няма часавых абмежаванняў. Працуем іншы раз зранку і да ночы. Чым не доказ таго, што мы патрэбны людзям?"

■ **Ніна Баклушына:** "На тхненне біла праз край, і на гэтай хвалі паехала ў Мінск. Адрозніваць скажу, нічога ў мяне там не атрымалася. Засумавала па сцэне".

канцэртамі па Беларусі, няблага выступілі, да прыкладу, у Маладзечне, на фестывалі беларускай песні і паэзіі. Міхаіл Фінберг пастаянна падкрэслівае, што гэта адзіны на Беларусі фэст, дзе не спяваюць пад фанэграму. Вельмі прыемна вучыцца ў прафесіяналаў.

Я сам не толькі граю на акардыёне, але і спяваю. Урокі вакулю браў у знакамітага беларускага спявака Пятра Ялфімава. У сувязі з гэтым яшчэ адна парада пачаткоўцам: не стамляйся ўдасканальвацца. Так, работніку культуры даводзіцца іншым разам і будаўніком працаваць, і прыбіральшчыкам, але ён заўсёды павінен заставацца творцам. Не забывайцеся на гэта...

Пазнаёміцца, ажаніцца і тварыць

Ніна Баклушына — з Дзятлава. БДУКіМ скончыла ў 2011 годзе. Факультэт — менеджменту сацыяльна-культурнай сферы. Спецыяльнасць — культуралаг-менеджар. У бягучым годзе Ніна скончыла яшчэ і Эканамічны ўніверсітэт, у якім вучылася завочна. Набыла (як і Лілія Туручко з Кобрына) яшчэ адну спецыяльнасць: эканаміст-менеджар. (Нашы дзяўчаты — вельмі прадбачлівыя!) У 2011-м была накіравана па раўмеркаванні ў Дзятлаўскі РДК. Стала працаваць загадчыкам сектара па рабоце з моладдзю. Праз паўгода становіцца дырэктарам Раённага дома культуры. Далей лёс дзяўчыны дае даволі стандартны для многіх маладых выкрунтаў.

— Пасля адпрацоўкі належнага тэрміну, — прызнаецца

Ніна, — я была на такой хвалі творчага ўздыму, што падавалася: скару любую вяршыню. Таму ў пошуку далейшага творчага ўдасканалення з'ехала ў Мінск. Але спачатку распавяду пра тое, чаго дамаглася ў сваім Дзятлаўскім РДК. Пачала арганізоўваць, да прыкладу, вечары-сустрэчы маладых спецыялістаў раёна. Рэгулярна сустракаемся, знаёмімся, кантактуем з кіраўніцтвам раёна... Ведаю, што дзякуючы такім сустрэчам шмат сямейных пар з'явілася... Яшчэ адна прыдумка: штогадовы конкурс "Грацыя і талент" па вызначэнні лепшых маладых работнікаў з усяго раёна. А яшчэ стварыла дзявочы вакальны гурт, дзе і сама спяваю... Словам, натхненне біла праз край, і на гэтай хвалі паехала ў Мінск. Адрозніваць скажу, нічога ў мяне там не атрымалася. Засумавала па сцэне. Дый будучы муж прымусяў вярнуцца.

Прынялі мяне зноў без праблем, бо ведалі мае здольнасці. Прапанавалі ўзначаліць СДК у аграгарадку "Раклевічы". Пагадзілася і не пашкадавала. Ад Дзятлава вёска знаходзіцца непадалёк. Дом культуры нядаўна адрамантаваны, апаратура — неблагая. Дый заробак у сельскіх работнікаў культуры вышэйшы. Так што я шчаслівая. А маладым магу параіць адно: пабольш энтузіязму ў творчых пачынаннях. Калі вакол — спрэс аднадумцы, усё павінна атрымацца...

Узяць адказнасць на сябе

Вось такія, вельмі шчырыя маналогі пра сябе і культуру, пра здабыткі, памылкі і шлях да ўсведамлення асабістай ролі ў захаванні нацыянальнай культуры.

Звярніце ўвагу на партрэты герояў гэтага матэрыялу. Дзве дзяўчыны, адзін хлопец: маладыя, прыгожыя, не баяцца быць упэўненымі. У кожнага — свае напрацоўкі, свае перспектывы... Кажуць, чалавек выбірае прафесію, а не наадварот. Па-мойму, не надта дакладна. Так, спачатку мы яе выбіраем, але потым прафесія пэўны час прыглядаецца да нас. Прыслухоўваецца, "абкатвае", прыціраецца... Вельмі важны момант. І пасля яго, на мой погляд, магчымы тры варыянты. Першы: чалавек разумее, што памыліўся з выбарам справы. Другі: ён становіцца часткай калектыву, не горшай і не лепшай, выконвае свае абавязкі і сумуе, сумуе, сумуе... Трэці: малады спецыяліст імкліва становіцца неад'емнай часткай калектыву, і калектыў, адчуўшы ўплыў "каталізатара", паскарае рытм дзейнасці, паступова, але якасна мяняецца, "амаладжаецца", нават хранічна сумныя пры гэтым крыху весялеюць. Праецца, сёння мы гаварылі пра трэці варыянт. Пра тых, хто працуе за траіх і атрымлівае задавальненне ад творчасці.

Атрымліваецца, рэцэпт замацавання ў прафесіі вельмі просты: не баяцца ўзяць адказнасць на сябе і ведаць, чаго ты хочаш..

Я дамовіўся з Ліліяй, Андрэем і Нінай, што буду падтрымліваць з імі рэгулярную сувязь. Хто ведае, колькі яшчэ цікавых тэм падкажуць гэтыя маладыя практыкі, якія зусім нядаўна былі зялёнымі пачаткоўцамі. І колькі яшчэ выпрабаванняў-выкрунтаў прыгатаваў для іх няпросты творчы лёс? Пахывем-пабачым.

ФОТОФАКТ

Эфект Рэйтана

У вёсцы Грушаўка Ляхавіцкага раёна Брэстчыны адбылося традыцыйнае раённае свята фальклорнага мастацтва "З крыніц спрадвечных", якое, сярод іншага, паяднала ў кантэксце і гістарычную постаць Тадэвуша Рэйтана. Сваім бачаннем імпрэзы і перспектывы развіцця сядзібнага комплексу падзяліўся адзін са сталічных гасцей імпрэзы — кінарэжысёр Уладзімір Арлоў. Чытайце на старонцы 5 у рубрыцы "На маю думку...".

Дзмітрый МОХАЎ мастак тэатра і кіно, выпускнік Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута 1968 года па спецыяльнасці “інтэр’ер і абсталяванне”, сёння — прафесар кафедры жывапісу Беларускага дзяржаўнага акадэміі мастацтваў

— Гады навучання ў Акадэміі асацыяваліся з вясной, тым абуджэннем і ажыўленнем, якое панавала вакол. Вызначнае падых хрушчоўскай “адлігі” — так званая савецкага “рэнесансу”. Ён зранку ўсе сферы культуры і мастацтва: жывапіс, скульптура, літаратуру. На жаль, ён падожыўся наюдога. Своеасаблівым Рубіконам для яго сталі 1960-я, па сканчэнні якіх культура зноў апынулася ў цісках цензуры і ідэалагічнай прапаганда.

Ва ўспамінах захаваліся шматлікія месцаў якіх уражала разнастайнасцю: ад Масквы да Урала, Сібіры, Далёкага Усходу. З кожнага сумеснага падарожжа прывозілі дзясяткі зноўдаў, накідаў. Часу заўсёды бракавала, вучоба займала большую яго частку. На апошніх курсах пачалася праца на кінастудыі «Беларусьфільм» пад кіраўніцтвам вядомага мастака Аляксандра Бозм. Адзінай магчымасцю тварыць для сябе былі святочныя дні і, вядома ж, начны час.

Колькі шумных вясёлых святаў было адзначана ў сценах Акадэміі! Нешк на Восьмага сакавіка мы з аднакурснікамі сабраліся ў аўдыторый, вокны якой выходзілі на Ленінскі праспект, і адна з натуршчыц з чароўнымі формамі вырашыла з акна павішаваць жанчын з вясновым святлам, агаломшваючы здзіўленую грамадскасць адкрытым нyo... І колькі яшчэ гісторый здаралася! Яны і з’яўляліся тым, што змацоўваюць пазлы успамінаў, афарбаваных у тоны радасці, маладосці, нястрымнай энергіі.

Меў за плячыма “політэх”, і ў Акадэміі набываў веды, адточваў майстэрства па жывапісе, кампазіцыі, гісторыі мастацтваў. Традыцыі гэтай установы дазвалялі ўсебакова развівацца асабе, набываць класічную базу, якой і ў наш час яна можа ганарыцца. Мноства праектаў знайшло сваю рэалізацыю ў перыяд навучання, але, на жаль, некаторыя засталіся не ажыццёўленымі. Напрыклад, тэма маёй дыпломнай працы “Комплекс рускіх лазняў” не знайшла належнага водгуку ў той перыяд. Для мяне ж, які нарадзіўся ў Сібіры, лазня з’яўлялася сакральным месцам, нейкім сімвалам, дзе чалавек з’яўляўся на свет. Там жа яго праводзілі ў апошні шлях. Атрымаў аб’ект, што, з аднаго боку, аб’ядноўвае чалавечыя душы, а ў той жа час — не пазбаўлены сучаснага прызначэння. Да гэтага мною былі спраектаваны драўляны храм у Новасібірску, які паклаў пачатак надзвычайнаму захваленню архітэктурай рускай Поўначы. Аднак у далейшым эскізы да дыпломнай працы атрымалася паказаць на выстаўках у Празе, Будапешце і іншых гарадах.

Педагогі тых гадоў, той пасляваеннай пляяды, вылучаліся цёплынёй і разуменнем, бацькоўскай клопатна, прафесіяналізмам і вялікай эрудыцыяй. Сярод іх Павел Масленнік, Павел Крохалеў, Анатоль Анікейчык. Памятаю, як Павел Масленнік, які паклаў пачатак надзвычайнаму захваленню архітэктурай рускай Поўначы. Аднак у далейшым эскізы да дыпломнай працы атрымалася паказаць на выстаўках у Празе, Будапешце і іншых гарадах.

Педагогі тых гадоў, той пасляваеннай пляяды, вылучаліся цёплынёй і разуменнем, бацькоўскай клопатна, прафесіяналізмам і вялікай эрудыцыяй. Сярод іх Павел Масленнік, Павел Крохалеў, Анатоль Анікейчык. Памятаю, як Павел Масленнік, які паклаў пачатак надзвычайнаму захваленню архітэктурай рускай Поўначы. Аднак у далейшым эскізы да дыпломнай працы атрымалася паказаць на выстаўках у Празе, Будапешце і іншых гарадах.

Занатавала Ксенія КУНІЦА, студэнтка 2 курса БДАМ спецыяльнасці “Мастацтвазнаўства (выяўленчае мастацтва)”

Леў ТАЛБУЗІН дызайнер, выпускнік Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута 1970 года па спецыяльнасці “прамысловае мастацтва”, сёння — дацэнт кафедры прамысловага дызайну Беларускага дзяржаўнага акадэміі мастацтваў

— Маё навучанне прыпала на тры часы, калі ў Акадэміі (у 1965 годзе — яшчэ Тэатральна-мастацкім інстытуце) толькі пачаў фарміравацца такі напрамак, як “дызайн”. Сам тэрмін з’явіўся нашмат пазней, а ў той час выкарыстоўвалася іншае словазлучэнне — прамысловае мастацтва, а больш дакладна — тэхнічная эстэтыка і мастацкае канструаванне.

Асноўныя кірункі, якія ўхваліліся і складалі пераважную большасць, на той час — гэта ўсё тое, што мела непасрэднае дачыненне да сацрэалізму, сюжэтна-тэматычнага мастацтва і “асноўнай лініі партыі”. Больш-менш станоўча прымалася сцэнаграфія. У той жа час амаль усё джаркатына-прыкладное мастацтва знаходзілася пад негласнай забаронай. Толькі на некаторыя напрамкі, напрыклад, мэблю і кераміку, паглядалі больш прыязна.

Напэўна, не было б такіх значных для свайго часу змен у Інстытуце, каб не асоба Валянціна Гусева, шанюнага архітэктара, супрацоўніка “Ваенпраекта”, аўтара праектаў шматлікіх будынкаў у пасляваенным Мінску. Менавіта ён стаў адным з пачынальнікаў новай беларускай архітэктурнай школы, таксама быў ініцыятарам з’яўлення і развіцця прамысловай графікі ў Тэатральна-мастацкім. З’яўляючыся загадчыкам кафедры інтэр’ера і абсталявання, ён аказаў непасрэдны ўплыў на наша навучанне і “сталенне” як мастакоў. Пад яго кіраўніцтвам, з першага па трэці курс, мы займаліся, у асноўным, праектаваннем інтэр’ераў.

У тры часы сістэма выкладання дысцыплін не была выпрацавана, і самі дысцыпліны не былі дакладна вызначаны. Праз гэта мы, пэўным чынам, сталіся больш вольнымі ад жывапісцаў ці графікаў. Мы мелі магчымасць выбіраць любы праект, практыкавацца ў любым з кірункаў мастацкага канструавання. Адзінае, што дакладна было вядома: нам, як і ўсім мастакам, патрэбны добры малюнак, кампазіцыя... Відавочна, што без гэтага і сёння ў дызайне не абыйсці.

Шмат часу займала праца ў макетнай. Якраз яна і была тым месцам, што звязвала нас з іншымі студэнтамі: тут можна было пазнаёміцца і з новымі творамі, і з сучаснымі тэхналогіямі. На трэцім курсе канчаткова аформіліся дысцыплінарныя патрабаванні і праграмы. Неабходна згадаць яшчэ адну асобу, без якой немагчыма ўявіць з’яўленне сучаснай кафедры дызайна: Ігар Герасіменка. Ён быў ахітэктарам, як і Гусеў, заахвочваў студэнтаў да пошукаў у фармальнай кампазіцыі і нефігуратыўным мастацтвам.

Як прыгадаваць, толькі ў нас на курсе на той час можна было пабачыць нейкія абстрактныя творы. Да гэтага ж часу адносіцца і першыя блізкае знаёмства з замежным мастацтвам: нейкім чынам да нас трапілі копіі твораў Сальвадора Далі. Для той пары гэта быў найвялікшы шкарб!

Яшчэ з адной асобай звязаны пэўныя змены ў Тэатральна-мастацкім інстытуце. Кажу пра Геннадзя Мурамцава. З часу яго падзел паміж дызайнам і скульптурай. Праз яго выказаванні пачалі “нефігуратыўнае пластычнае мастацтва” адносіць да дызайну

Праект “Дыярыушы”, прымеркаваны да 70-годдзя Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, засведчыў вельмі важную для нашай нацыянальнай культуры акалічнасць: сёння новае пакаленне прафесіяналаў сферы рыхтуюць тыя, хто атрымаў прафесійную адукацыю ў Беларусі. Сёння, бадай, усе значныя асобы ва ўсіх галінах беларускага мастацтва — выхаванцы Акадэміі. А “Дыярыушы” (куратары — студэнты-мастацтвазнаўцы кафедры гісторыі і тэорыі мастацтваў БДАМ) — успаміны тых, хто вучыўся ў БДАМ/БДТМІ. Гэта прыватныя лёсы ў кантэксце вялікай з’явы. Да гэтых успамінаў навучэнцы творчы спецыяльнасцей стварылі свае работы. Цягам некалькіх нумароў “К” працягне знаёміць з яркавымі фрагментамі “Дыярыушаў”. Маркум, гэта будзе вельмі своечасовым “задзелам” перад пачаткам новага навучальнага года.

— Маё навучанне прыпала на тры часы, калі ў Акадэміі (у 1965 годзе — яшчэ Тэатральна-мастацкім інстытуце) толькі пачаў фарміравацца такі напрамак, як “дызайн”. Сам тэрмін з’явіўся нашмат пазней, а ў той час выкарыстоўвалася іншае словазлучэнне — прамысловае мастацтва, а больш дакладна — тэхнічная эстэтыка і мастацкае канструаванне.

Асноўныя кірункі, якія ўхваліліся і складалі пераважную большасць, на той час — гэта ўсё тое, што мела непасрэднае дачыненне да сацрэалізму, сюжэтна-тэматычнага мастацтва і “асноўнай лініі партыі”. Больш-менш станоўча прымалася сцэнаграфія. У той жа час амаль усё джаркатына-прыкладное мастацтва знаходзілася пад негласнай забаронай. Толькі на некаторыя напрамкі, напрыклад, мэблю і кераміку, паглядалі больш прыязна.

Напэўна, не было б такіх значных для свайго часу змен у Інстытуце, каб не асоба Валянціна Гусева, шанюнага архітэктара, супрацоўніка “Ваенпраекта”, аўтара праектаў шматлікіх будынкаў у пасляваенным Мінску. Менавіта ён стаў адным з пачынальнікаў новай беларускай архітэктурнай школы, таксама быў ініцыятарам з’яўлення і развіцця прамысловай графікі ў Тэатральна-мастацкім. З’яўляючыся загадчыкам кафедры інтэр’ера і абсталявання, ён аказаў непасрэдны ўплыў на наша навучанне і “сталенне” як мастакоў. Пад яго кіраўніцтвам, з першага па трэці курс, мы займаліся, у асноўным, праектаваннем інтэр’ераў.

У тры часы сістэма выкладання дысцыплін не была выпрацавана, і самі дысцыпліны не былі дакладна вызначаны. Праз гэта мы, пэўным чынам, сталіся больш вольнымі ад жывапісцаў ці графікаў. Мы мелі магчымасць выбіраць любы праект, практыкавацца ў любым з кірункаў мастацкага канструавання. Адзінае, што дакладна было вядома: нам, як і ўсім мастакам, патрэбны добры малюнак, кампазіцыя... Відавочна, што без гэтага і сёння ў дызайне не абыйсці.

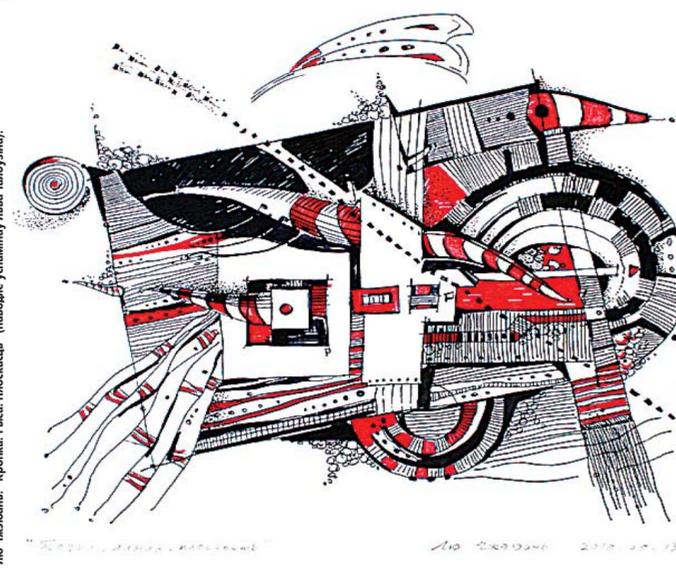
Шмат часу займала праца ў макетнай. Якраз яна і была тым месцам, што звязвала нас з іншымі студэнтамі: тут можна было пазнаёміцца і з новымі творамі, і з сучаснымі тэхналогіямі. На трэцім курсе канчаткова аформіліся дысцыплінарныя патрабаванні і праграмы. Неабходна згадаць яшчэ адну асобу, без якой немагчыма ўявіць з’яўленне сучаснай кафедры дызайна: Ігар Герасіменка. Ён быў ахітэктарам, як і Гусеў, заахвочваў студэнтаў да пошукаў у фармальнай кампазіцыі і нефігуратыўным мастацтвам.

Як прыгадаваць, толькі ў нас на курсе на той час можна было пабачыць нейкія абстрактныя творы. Да гэтага ж часу адносіцца і першыя блізкае знаёмства з замежным мастацтвам: нейкім чынам да нас трапілі копіі твораў Сальвадора Далі. Для той пары гэта быў найвялікшы шкарб!

Яшчэ з адной асобай звязаны пэўныя змены ў Тэатральна-мастацкім інстытуце. Кажу пра Геннадзя Мурамцава. З часу яго падзел паміж дызайнам і скульптурай. Праз яго выказаванні пачалі “нефігуратыўнае пластычнае мастацтва” адносіць да дызайну

Вікторыя Арыніч. “Дон Кіхот свайго часу” (наворце Успамінаў Паўла Татарнікава).

Лю Чыкоўна. “Кропка. Рыса. Пляскасць” (наворце Успамінаў Паўла Татарнікава).

Дзмітрый Мохай, Леў Талбузін, Уладзімір Тоўсцік, Павел Татарнікаў: мастакі — студэнтам пра час навучання з першых вуснаў

З "Дыярыушаў" Акадэміі...

Елена Баграчына. “Вясня. Апіліга” (наворце Успамінаў Дзмітрыя Мохая).

Алена Каробіна. “Мохай Д.М.” (наворце Успамінаў Дзмітрыя Мохая).

Пачатак публікацыі матэрыялаў “Дыярыушаў” чытайце ў № 33.

Павел Татарнікаў. “Прытчы” (наворце Успамінаў Уладзіміра Тоўсціка).

той час часопісаў, праз старонкі якога мы мелі магчымасць знаёміцца з перадавымі напрамкамі мастацтва дызайну, існуе і дагэтуль. Гэта італьянскі “Domus”. Зразумела, браць ён была магчыма толькі ў адной з дзювоў бібліятэкі — Ленінскай і Дома Ураду. Пры Саюзе мастакоў таксама існаваў збор найлепшых (эталонных) рэчаў. Тут можна было пабачыць лепшыя прыклады замежнага дызайну. Некаторыя з іх нават капіраваліся і потым запускалі ў вытворчасць.

Занатаваў Тарас КУЧЫНСКІ-ПАРАВЫ, студэнт 2 курса БДАМ спецыяльнасці “Мастацтвазнаўства (выяўленчае мастацтва)”

Канешне, нягледзячы на такі моцны ўхлп у бок нейкіх абстрактных форм, існавалі праекты і цалкам фігуратыўныя. Тыя ж медаль, рэльефы і іншыя рэчы. Наогул, час

Уладзімір Тоўсцік мастак, выпускнік Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута 1972 года па спецыяльнасці “станковы жывапіс”, загадчык кафедры малюнка БДАМ, прафесар, народны мастак Беларусі

— Якія вашы значныя успаміны пра час навучання ў Акадэміі? — Памятаю, які першы час мяне уражалі велізарныя гіпсавыя злепкі. За гэтыя гады нібы зрастаецца ў Акадэміі. За час вучобы я прайшоў розныя этапы. Напрыклад, першы курс для мяне — нясмеласць, другі — адаптацыя, потым спасцігані і расчараванні. Але што самае важнае — тут

як скульптары нават стралялі з лука, ездзілі на роварах. Па вечарах у інстытуце было шмат руху. Аб’яднаць усё гэта ў агульны вобраз даволі складана, навошта абстрагаваць жыццё, яно ж складаецца з лапікаў.

— Можа, меліся ў вас планы або мары, якія не рэалізавалі за час навучання ў Акадэміі? — Маладосць — гэта ў некаторым сэнсе час расчараванняў. Калі нешта не атрымлівалася, я павялічваў колькасць працоўных гадзін. Колькасць пераходзіла ў якасць. Пад канец навучання пачынаеш параўноўваць свае працы з іншым асродкам. Напрыклад, у Баку я пазнаёміўся з іншай школай, з іншай ментальнасцю, тэмпераментам. Параўноўваючы вопыт, мы разумелі, чаго нам не хапае, і што мы атрымалі.

— Ці магчыма размежаваць творчасць і жыццё? — Для мастака творчасць — не значыць адпрацоўваць гадзіны на станку, — гэта яго перажыванні, яго жыццё. Чалавек ўбірае веды і нараджае новае.

— Ці існуе ў Акадэміі мастацтва сувязь традыцыі? — Канешне. Акадэмія “ставіць чалавеку, вучыць прафесіяналізму, а гэта дае яму магчымасць паўнаважна выказвацца. Табе выкладаць так, каб студэнт не паверыў, і становіцца лепш і лепш.

Занатаваў Тарас КУЧЫНСКІ-ПАРАВЫ і Алена РУСАКЕВІЧ, студэнты 2 курса БДАМ спецыяльнасці “Мастацтвазнаўства (выяўленчае мастацтва)”

Павел ТАТАРНИКАЎ мастак, выпускнік Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў 1995 года па спецыяльнасці “графіка”, дацэнт кафедры графікі БДАМ

— Распаўдзіце, калі ласка, як паступалі ў Акадэмію. — Я вучыўся ў “Парнаце” (Гімназія-каледжы мастацтваў імя Івана Ахрэмыча), таму з Акадэміяй мы былі пэўным чынам знаёмыя. Мы хадзілі туды на “капуснікі” і прагляды. За год-два да паступлення кожны ведаў, куды ён стане падаваць дакументы. Я дык дакладна вызначыўся на графіку. І зразумела, мы ўжо ведалі выкладчыкаў: гэта былі нашы куміры. Але, атрымлівалася, што мы — канкурэнты адзін аднаму. Падчас іспытаў дзім — банкі-дымавухі вайсковыя. Мы і набылі гэтае дымавухі. Назаўтра ў мяне дзень нараджэння, і вось хлопцы мне прэзентуюць бутэльку віна французскага, калекцыйнага, набытага на аўкцыёне. Грошы ж былі, дык яны пайшлі на аўкцыён. І вось яны набылі гэтую бутэльку. А нумар яе быў 163164. Ну цуд жа, хіба не?!

— Якія адносіны былі паміж аднагрупнікамі? Ці існавала здаровая канкурэнцыя? — Што такое нездаровая канкурэнцыя ў працы, я нават і не ведаю. А канкурэнцыя ў творчасці ёсць заўсёды, і гэта — нармальна. Ды і ў любой навучальнай установе яна ёсць. Калі ёсць лідары, амаль заўсёды яны являюцца за сабой: педагагічны факт.

— А ці вучыліся адзін у аднаго? — Усе мастакі-студэнты вучацца адзін у аднаго. Не столькі ў выкладчыкаў, алопіна даюць агульнакарысную інфармацыю. Час ад часу, вядома, яны могуць падкацаць, скіраваць. Тое, што дае акадэмічная адукацыя, — якасць рамяства. І гэта можна атрымаць толькі працуючы і назіраючы за працай сяброў.

— Многія ва успамінах адзначаюць рознаўроставае склад груп. — І ў нас было гэтак... Хлопцаў з “Парната” ўсе на кафедры звалі гарахам. Брашкіамі і гарахам — малых яе былі, худыя... Але вучыліся ў нас і старэйшыя. Віталь Дударэнка (нашмат старэйшы) быў жанчын, і дачка ў яго ўжо нарадзілася. Зміцер Локіцкі пасля

твалі пазіраваць. Была яна ўжо не маладая, але — вельмі цікавая асоба. Быў у нас яшчэ адзін такі натуршчык — дзед. Дзядушчык, прыгожы дзядушка. Яму было дзевяццацца з нечым. Па прафесіі — школьнадзімалшчык. Ён быў мінчанін і распаўдаў нам розныя байкі пра даваенны Мінск. Казаў, сярэд іншага, што людзі тады віталіся адзін з адным праз дарогу — нават не знаёмыя. Гэта лічылася натуральным. Пра Янку Купалу расказаў, як ён яго на вуліцы сустракаў і вітаўся з ім.

— Раскажыце, калі ласка, пра свой дыплом. — Калі зноў вяртацца да нашага курса, ён лічыўся ўмоўна моцным. Але галоўнае — псіхалагічная адносіны паміж людзьмі. Дзядушка, не сярбуючы, сварыцца. Калі непрыемна прыходзіць у майстэрню, бо ты не сярбуй з чалавекам, ад гэтага пакуешся. А калі сярбуй, дык сыходзіць дадому вайсэрма не хочацца. Хоць ты наўчы ў майстэрні з сябрамі. У нас так і складала. Частка з нас яшчэ жыла ў інтэрнаце, і мінчане не хацелі сыходзіць ад нас да ночы. Лянуся таксама. “Ну куды ты адна пойдзеш?” — казалі ёй. І мы ўтрох прайшлі да да тралейбуса.

Урэшце, мы і зараз усё сярбуем вельмі блізка, па-братэрску. Я лічу, што сярбы са студэнцтва — гэта тыя сярбы, якія застаюцца на ўсё жыццё. Вось у мяне было яшчэ аднаго чалавечка, ад гэтага яшчэ хочь адзін блізка сярба не з таго перыяду. Знаёмствам шмат, але ж аднасіць, падобнай на кроўную, ужо не было. Да ўсюго, да дыпломнае мы падшылі як курс, які дае надзеі. І нарэшце спраўдзілі. Краўніком майго дыпломнае быў тагачасны рэктар Васіль Шаранговіч. Паколькі чалавек ён быў заняты адміністрацыйнымі справамі, то прыходзіць да нас часта не мог. Таму адносіны ў нас будаваліся на даверы: ёсць тэрмін, і за гэты час я павінен выканаць пэўную работу. Да і сама сістэма будавалася так, што спачатку абараняецца тэма, потым эскізы і гэтак далей. Адным словам праблем не было. Працаваць нам хацелася. Майстэрні былі.

Я рыхтаваў серыю літаграфій. Яшчэ на трэцім курсе трэба было зрабіць ілюстрацыі да пэўнае Якуба Коласа “Новая зямля”. Прычым гэта заданне падавалася нецкавым, таму што маладым заўсёды хочацца чагосьці свежэнькага. Але ў тым творы ёсць настолькі адметныя філасафічныя абгульненні... І некак та атрымалася, што я знайшоў цікавыя вобразы, і ў мяне атрымалася работа “Дзедуша човен”, човен, а ў ім вёска пыве, дрэвы розныя. Ідэя легла ў аснову дыпломнай серыі “Падарожжа”, дзе асноўны сімвалічны элемент — човен.

— А ці ёсць у вас нейкія нерэалізаваныя планы? — Дзядушчыку нарадзілі! Сыночак ёсць. Я лічу, што гэта абсалютна адзекватны план для дарослага мужчыны. А што да творчасці, дык тут заўсёды думаеш, што нешта яшчэ не зрабіў, не паспеў, ці не паспяваеш. Ёсць яшчэ такое паніцце, які крывіць сярэдняга ўзросту, але калі шмат працы, то ўсё спакоемна мінае. Я лічу, што ў мяне даволі шчаслівае складраваецца лёс і творчы, і чалавечы. Мне пашчасціла і на сярбуй, і на выкладчыкаў.

— Які від з майстэрні вы памятаеце? — Дзядушчыку нарадзілі! Сыночак ёсць. Я лічу, што гэта абсалютна адзекватны план для дарослага мужчыны. А што да творчасці, дык тут заўсёды думаеш, што нешта яшчэ не зрабіў, не паспеў, ці не паспяваеш. Ёсць яшчэ такое паніцце, які крывіць сярэдняга ўзросту, але калі шмат працы, то ўсё спакоемна мінае. Я лічу, што ў мяне даволі шчаслівае складраваецца лёс і творчы, і чалавечы. Мне пашчасціла і на сярбуй, і на выкладчыкаў.

— Які від з майстэрні вы памятаеце? — Дзядушчыку нарадзілі! Сыночак ёсць. Я лічу, што гэта абсалютна адзекватны план для дарослага мужчыны. А што да творчасці, дык тут заўсёды думаеш, што нешта яшчэ не зрабіў, не паспеў, ці не паспяваеш. Ёсць яшчэ такое паніцце, які крывіць сярэдняга ўзросту, але калі шмат працы, то ўсё спакоемна мінае. Я лічу, што ў мяне даволі шчаслівае складраваецца лёс і творчы, і чалавечы. Мне пашчасціла і на сярбуй, і на выкладчыкаў.

Занатаваў Ганна БІЖЫК і Алена РУСАКЕВІЧ, студэнты 2 курса БДАМ спецыяльнасці “Мастацтвазнаўства (выяўленчае мастацтва)”

Экспрэс-тур з V.I.P.-земляком: Бярозаўка

Як вы памятаеце, фірмовыя абаранкі са Смаргоні мне абяцаў прывезці скульптар Уладзімір Церабун. Па нейкім жудасным збегу абставін "пусты" я вярнуўся і з "хрустальнай сталіцы Беларусі" — з горада Бярозаўка Лідскага раёна. Не, з уражаннемі ўсё было ў ажурцы, але нічога з эксклюзіўна-рэчыўнага я зноў дадому не прывёз. Зноў адна надзея на героя гэтай рубрыкі, што абярэ ён у краме ў дадзеным выпадку самую прыгожую і ёмістую румку для журналіста. Дзмітрый "Тодар" Вайцюшкевіч — музыкант і хутаранін у першым пакаленні — стаў для мяне гідам па ўстановах культуры Бярозаўкі, пад уплывам якіх ён рос, набіраўся розуму і матаў на вус назіранні, якія, верагодна, дапамаглі яму ў будучай творчасці.

Нёман і кірунак на Вайцюшкевіча.

І "дробязі", і "Салаўё"

Пра цяжкае, крохкае, нематэрыяльнае і... дым

Алег КЛИМАЎ,
Мінск — Бярозаўка — Мінск

Ён нарадзіўся тут

У Бярозаўцы Дзмітрый пражыў 15 гадоў, з'ехаўшы з яе паступаць у Лідскае музычнае вучылішча (цяпер — Лідскі дзяржаўны музычны каледж):

— У коле маіх сяброў у плане культуры горад заўсёды лічыўся такім, што не саступаў Лідзе або Навагрудку. У мясцовым Доме культуры былі выдатны духавы аркестр, харавая капэла, легендарны вакальна-інструментальны ансамбль "Шкляры" — аднагодак "Песняроў", які існуе і сёння. Да ўсіх гэтых калектываў меў дачыненне і я — у рознай ступені. У найбольшай — да аркестра. Быў і рок-гурт "Stolle", музыкант якога Віктар Лебядзевіч з'яўляўся кумірам для нефармальнай моладзі Бярозаўкі. Славіўся горад і, само сабой, майстрамі мастацкага шкла, вітражыстамі, жывапісцамі, такімі, як вядомыя ва ўсім свеце Уладзімір Мурашвер, Вольга Сазыкіна, Аркадзь і Марта Анішчыкі. Дуэт апошніх у тым жа ДК влілі Студыю выяўленчага мастацтва. А якія былі масавыя гуляні на Нёмане, як адзначаў Дзень Нептуна!..

Тыя, хто знаёмы з творчасцю Вайцюшкевіча не толькі па запісах,

але і "ўжывую", ведаючы пра яго своеасаблівую манеру на сцэне, калі ён падчас выступленняў дэманструе розныя па. Вытокі такіх перформансаў бяруць свой пачатак, магчыма, са школьнага танцавальнага гуртка, які наведаў Дзмітрый. "Па — гэта занадта гучна сказана, харэаграфічнымі навыкамі я валодаю, і нават у балетнага станка магу што-небудзь паказаць, але свае эстрадныя крыўлянні я называю ўбогім пераймальніцтвам Сашы Кулінковіча, — смяецца герой артыкула. — А на танцы я навошта хадзіў? Вядома, каб паабдымацца з партнёркай. Асабліва прыемна гэта было рабіць гарачым летам, калі дзяўчынкі падчас заняткаў у гуртку пераапрачаліся ў кароткія маечкі. Сэрца замірала, калі далоні дакраналіся да ямачак на іх таліях..."

— Што добра было ў Савецкім Саюзе, дык тое, што ўсе гурткі былі бясплатнымі, — працягвае прэлюдыя артыст. — Асабліва важным гэта стала для нашай сям'і: рана

не стала бацькі, і жылі мы з мамай у грашовым стаўленні вельмі сціпла. Так што фартэп'яна, пра якое я марыў, мне так і не купілі. І ў музычную школу, у якой вучылася граць на гэтым інструменце маё першае каханне, адпаведна, не паступаў. А пайшоў у другім класе ў духавы аркестр нашай школы.

У Гарадскім ДК грае духавы аркестр...

А яго колішні кіраўнік Віктар Зуеў (дарэчы, ён стварыў і той самы школьны духавы аркестр) сустракае нас для дзвярэй установы. Абдымікі настаўніка і вучня, абмен рэплікамі — і вось мы праходзім ў будынак. Мяркуючы па тым, як наш герой упэўнена перасоўваецца ў ім, не падобна, каб ён не быў тут гадоў "нацацать". Сапраўды: ужо замацаваўшыся ў Мінску, засвяціўшыся ў гуртах "Палац" і "Kriwi", а затым стварыўшы ўласны "WZ-Orkiestra", Тодар падчас візітаў у Бярозаўку не забываў

забегчы і ў ДК. У складзе "Палаца" і "Kriwi" даў некалькі канцэртаў на яго сцэне, выступаў сольна і разлічвае на чарговыя з'яўленні тут у якасці артыста. Зазіраючы сюды і цяпер, стараецца быць у курсе ўсяго, што адбываецца ва ўстанове.

— Толькі ў бібліятэку не заходжу, — сумеўся Дзмітрый. — Напэўна, здзіўлю аматараў маея творчасці, але я не вельмі чытаючым падлеткам быў (у адрозненне ад бацькі, які перачытаў усю бібліятэку), а калі ўсё ж такі браў якія-небудзь кніжкі, то, бывала, забываў нешта здаць назад. Да аўтэнтычных тэкстаў, да пазіі я падбіраўся паступова. А ў ДК спачатку прыходзіў зусім-зусім маленькім і "выпадкова" — на нейкія канцэрты, балі, ранішнікі, навагоднія ёлкі. А гадоў у дзясць запісаўся ў танцавальны гурток Дома культуры: услед зноў-такі за тым маім каханнем. Праз год пачуццё прайшло, сталі паралельна і паслядоўна ўзнікаць капэла, ансамбль, у якім я граў на барабанах, духавы аркестр. Але ўср'ёз першым з інструментаў я пачаў асвойваць саксафон, менавіта на клас па ім ехаў паступаць у Лідскае музычнае вучылішча, але, паколькі недаасвоіў яго, а класа саксафона ва ўстанове не аказалася, то паступіў на аддзяленне кларнета.

— Дзіма, вядома, гонар і нашага горада, і нашага ДК, — уступае ў размову дырэктар Дома культуры Ларыса Карацько. — Распавядаючы дзеям пра вядомых выпускнікоў ДК, мы заўсёды ў якасці прыклада прыводзім і яго. Спадзяёмся, у новым пакаленні "гурткоўцаў" вырастуць тыя, якія і Дзіма, гэтак жа глыбока стануць займацца беларускай культурай, ярка і беражліва даносіць яе публіцы на прафесійным узроўні.

ДК уключае ў сябе аж 24 клубныя фарміраванні! Танцавальныя калектывы, спеўныя, інструментальныя і вакальна-інструментальныя, студыю выяўленчага мастацтва і спартыўную, гурток вывучэння замежных моў, сямейнае аб'яднанне "Сваякі" і маладзёжнае "Бумеранг", якое займаецца цяжкімі падлеткамі...

— Мы разумеем, што зараз завабіць моладзь у любыя ўстановы культуры — і як наведвальнікаў гуртоў, і як глядачоў — справа няпростая, таму думаем над новымі формамі ў нашай працы, укараннем іх, — дзеліцца Ларыса Андрэеўна. — Напрыклад, караоке-батл, які адрозніваецца папулярнасцю, рэгіянальны фестываль-конкурс сель-

скіх дзіцячых танцавальных калектываў "Крышталькі" запрашаюць", ініцыятарам і арганізатарам якога з'яўляемся мы.

Радуе дырэктара і тое, што "кроў" у яе ўстанове не застоіваецца ў тым сэнсе, што ў апошнія два гады яна папоўнілася трыма новымі супрацоўнікамі.

— І што, праблем з жыллем не было? — цікаўлюся я.

— Дзве жанчыны — з Бярозаўкі, а маладой спецыялістцы далі пакой у інтэрнаце. Ёсць у нас вакансія хормайстра. Прыезджаму спецыялісту таксама забяспечым месца пражывання. З гэтым цяжкасцей няма.

А турбуюць спадарыню Карацько добра знаёмыя кіраўнікам розных устаноў культуры "дробязі": ДК неабходна новая мэбля, патрабуе даўкамплектацыі светлавая і гукавая апаратура...

Ашклянелыя

У музеі шклозавода "Нёман" Дзмітрый быў... усяго аднойчы. Амаль 30 гадоў таму. Хаця на прадпрыемстве працавала практычна ўся радня музыканта, уключаючы, у нейкай ступені, і яго самога. А некаторыя аднакласнікі і знаёмыя Тодара працуюць тут і дагэтуль.

— Паспрабаваўшы гэты "хлеб", а значыць, як спецыяліст, магу адказна заявіць: магіяй, вядома, ён валодае, — сцвярджае герой гэтых радкоў. — Калі быццам бы з нічога атрымліваецца такая прыгажосць ды яшчэ ты сам да ўсяго гэтага працую спрыняючыся.

Вось гэта цудоўнае і прадстаўлена ў музеі ў выглядзе ваз, фужэраў, куфляў, падсвечнікаў, статуэтак, фігурак звяроў і іншых прадметаў, вырабленых у пачатку стагоддзя і ў нашы дні. За год установу, прылеглую да заводскай тэрыторыі, наведвае каля 15 тысяч чалавек. Захапляючыся экспанатамі, мы з Дзмітрыем дыскутавалі пра тое, што, можа, варта было б музей размясціць зусім па-за прадпрыемствам? Людзям тады аказалася прасцей у яго патрапіць, не падладжваючыся пад групувацыя экскурсіі, якія праводзяць тут (разам з наведваннем завода) па загадзя ўзгодненых днях і гадзінах. (Праўда, валу турыстаў у горадзе-дваццацігадовым не назіраецца.) І фантазіравалі мы, што падлогі, пакрытыя трывалым паляровым шклом, глядзеліся б у памяшканні больш эфектна, чым цяперашні парк. Што фонам магла граць лёг-

Століншчына / Спец дуэтам

Днямі па запрашэнні латвійскага боку дэлегацыя Століншчыны прымала ўдзел ва ўрачыстасцях з нагоды 830-гадовага юбілею Ікшкільскага краю.

Падчас паездкі ў Літву афіцыйная дэлегацыя Століншчыны, якую ўзначальваў старшыня райвыканкама Рыгор Пратасавіцкі, правяла сустрэчы ў дзелавых колах, цікавілася развіццём прадпрыемальніцтва і прадпрыемстваў малога бізнесу, знаёмілася са слаўтасцямі Ікшкільскага краю.

У святочных мерапрыемствах прэзентаваць нацыянальную культуру Беларусі быў запрошаны народны інструментальны ансамбль "Брыз". Калектыву трэці раз ўдзельнічае ў Днях Ікшкільскага краю і ўжо набыў за гэты час сяброў у асобе хору "Суарэ". З кожнай сустрэчай сяброўскія сувязі гарадоў-пабрацімаў Ікшкіле і Століна толькі мацнеюць. А ў творчых планах мастацкіх калектываў — выканаць сумесны твор.

За ўклад у развіццё культурна-міжнароднага супрацоўніцтва, прэзентацыю нацыянальнага мастац-

Падчас майстар-класа ў Браславе.

тва і беларускай песні, за ўдзел ва ўрачыстых мерапрыемствах наш ансамбль "Брыз" узнагароджаны ганаровай граматай мясцовай Думы.

Галіна ГАШЧУК

Чавушчына /

Здабыць агонь

15 жніўня ў другі раз вёска Радамля Чавускага раёна становіцца месцам правядзення міжрэгіянальнага этнічнага свята "У госьці да Радзімічаў". Існуе гіпотэза, што племя радзімічаў асвойвала міжрэчча Дняпра і Дзясны менавіта з тэрыторыі, дзе цяпер знаходзіцца Радамля. Падчас

даследаванняў археолагі высветлілі, што ў XII — XVII стагоддзях ў Радамлі існаваў феадальны замак.

Мясцовыя ўлады ўпэўнены, што свята садзейнічае развіццю мясцовай тэрыторыі, турыстычнай інфраструктуры, актывізацыі малога і сярэдняга бізнесу, прыцягненню жыхароў да мясцовай культуры.

Арганізатары акцыі распрацавалі турыстычныя карты-схемы з'яўленых маршрутаў пад назвамі "Радамля — старажытны горад радзімічаў", "Жывая вада", "Стары паштовы гасцінец", з якімі можна было азнаёміцца ў час імпрэзы.

Гасцей і турыстаў, а таксама мясцовых жыхароў чакала тэатра-

Столінскія артысты ў Літве.

У час імпрэзы ў Радамлі.

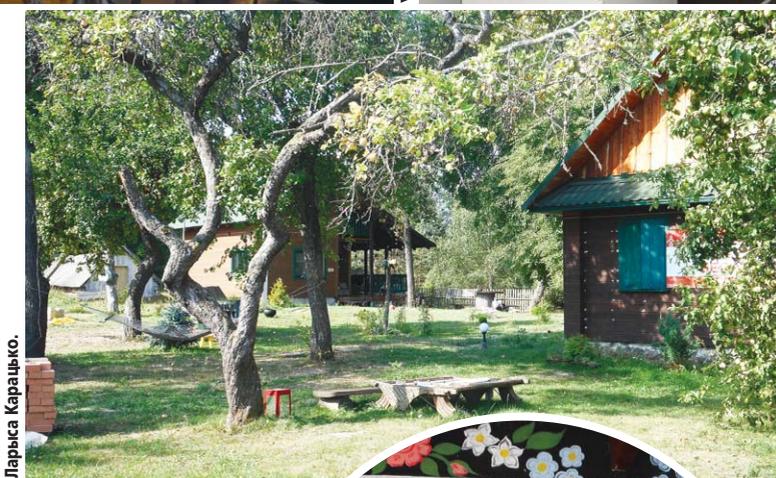
кая прыемная інструментальная музыка або гучалі б шчырыя песні пра раку Нёман...

Агратурызм на прыкладзе...

Дзмітрый са сваёй сям'ёй жыве на два дамы: у бацькоў яго жонкі пад Мінскам ёсць жылплошча, і яны заўсёды гатовы прадаставіць яе для сям'і дачкі (Галіна Казіміроўская — кіраўнік хору "Concordia Choir" пры Беларускай дзяржаўнай аграрна-тэхнічным універсітэце). Асноўны ж "дах" — хутар Вайцюшкі, які знаходзіцца на Навагрудчыне паблізу ад вёскі Васілевічы. Ідэя асталявацца ў бацькоўскіх краях паўстала ў Дзмітрыя, калі ён перасягнуў мяжу 30-годдзя, у пачатку 2000-х: "Гэта быў эмацыйны парыв, але за ім стаў багаж пражытых гадоў, поспехаў і няўдач — творчых і асабістых. Я адчуваў, што павінен вярнуцца да сваіх каранёў назаўжды. І вось у 2006 годзе, глядзячы на набытую хату-развалюху, на ўжо свой хутар, з палёгкай уздыхнуў: "Ну, нарэшце ў мяне з'явілася нешта сваё".

Але думкі аб аграрна-бизнесе тады артыста яшчэ не свідравалі, як і пра тое, што месца гэта з часам павіна напоўніцца нейкім філасофскім зместам. Толькі праз пяцігодку артыст зарэгістраваўся як аграрна-прадпрыемальнік, але турыстаў стаў прымаць крыху больш за год таму. Да іх паслуг маюцца гасцявы дом з пяццю спальнямі, з лазняй, дзіцячая пляцоўка. За паўкіламетры — найчысцейшы Нёман, у лесе — грыбы і ягады, на сталё (пад заказ) — стравы беларускай кухні. Пазіцыянуе гаспадар сваю аграрна-бизнесу як месца адпачынку для людзей, якіх ён ведае асабіста, і тых, каго яны рэкамендуюць, для тых, хто, не пабаюся ніжэй прапісанага пасажа, падзяляе жыццёвую і творчую канцэпцыю Дзмітрыя.

Не выключае музыкант пашырэння гаспадаркі (аб'ёмы, тэрміны, тэмпы будуць залежаць ад таго, наколькі паспяхова складзецца бізнес: пакуль Дзмітрый называе свой занятак "лянівым маркетынгам" і "інвест-праектам", укладаючы ў яго сродкі, атрыманыя, у прыватнасці, ад артыстычнай дзейнасці). Хочацца абзавесціся асабістым курына-гусіным падворкам, вырошчваннем лекавых траў. І ўжо цяпер, напрыклад, ідзе будаўніцтва альтанкі, прызначанай для правядзення канцэртаў. А як фестывальная пляцоўка яго 29 сотак дзейнічаюць каля пяці гадоў.

Тодар у кампаніі цяперашняга і былога кіраўнікоў духовага аркестра Рычарда Шаля (злева) і Віктара Зуева. / Фота аўтара

Адсюль — падрабязнасці

Дзмітрый не збіраецца ператвараць хутар на час мерапрыемстваў, якія праводзяцца ў ім, у нешта падобнае на "Шаблі" або "Камяніцу" з іх "закручанасцю" на масавасць, спадарожнымі асноўнаму дзейству праектамі і ўмоўнасцямі... Тут "сэйшны" носяць лакальны характар, што ні ў якім разе не ўплывае на якасць духоўнай спажывы. Летась адбылося 7 фестывалаў рознай скіраванасці. Тры гады запар святкавалі Купалле, двойчы арганізаваліся кінапаказы старых, нямых карцін (у музычным суправаджэнні

Сяргея Пукста: "Фартэпіяна купілі спецыяльна пад яго", — жартуе Дзмітрый), з джазавай праграмай выступіў дуэт Канстанціна Гарачага і Аляксандра Шувалава ("Вясковыя жыхары сыходзілі пасля яе з нейкімі іншымі вачыма", — каменціруе Дзмітрый). А яшчэ праходзілі фестывалі "Салаўё" (пад пошчак салаўёў пазы і праявілі чыталі свае творы) ды спартыўна-літаратурна-музычны "Чароўны чэрвень", фольк-фестывалі і фестывалі аўтарскай песні...

У планах — пленэры мастакоў, скульптараў, народных рамеснікаў, харэаграфічнага фестывалю

("Мастацкая самадзейнасць Бярозаўкі ўдзельнічае ў нашых мерапрыемствах у апошні час у абавязковым парадку, той жа духавы аркестр, — інфармуе Дзмітрый, — але танцавальныя калектывы ДК "Крышталікі" ніяк не атрымліваецца прывезці, як і хор ветэранаў. Але ўсё наперадзе").

Абмяркоўваючы, якія яшчэ віды мастацтваў могуць быць прадстаўлены ў Вайцюшках, што нефармальна сталі прыватнай установай культуры на свежым паветры, каго са знакавых дзеячаў культуры сюды можна запрасіць, у сваім уяўленні малюем з Тодарам карціну маслам:

койкі ў гасцявой хатцы, у падгалоўі якіх на сценах вісяць невялікія фотаздымкі тых, хто спаў у ложках — Віктар Жыбуль, Алег Хаменка, Джо Лін Тэрнер...

Уважліва агледзеўшы тэрыторыю, абкочыўшы яе, вырашыў, што турыстам мне б тут сапраўды захацелася яшчэ пабываць. Не збянтэжыла нават дарога, якая вядзе да хутара: асфальтаваны шлях, вядома ж, быў бы пажаданы, але затое як узнімаецца ў чалавека настрой, калі ён пасля калдобін і выбоін аказваецца ў хутарскай ідыліі. Вялікую заклапочанасць выклікаюць у Дзмітрыя перабоі з электрычнасцю, якія здараюцца ў летні перыяд, калі на хутарах і вёсках на поўную магутнасць пачынаюць працаваць электрапрылады. Таму аб набыцці міні-электрастанцыі ён задумаўся. Натуральна, хвалюе магчымае павелічэнне падатковай нагрукі. У гэтым пытанні, мяркуюе суразмоўца, неабходны дыферэнцаваны падыход: адна справа, калі хтосьці займаецца падобнай дзейнасцю непалёк ад буйных гарадоў, іншая, калі яна вядзецца дзесьці ў глыбінцы. Да ўсяго, калі не канвеечнымі цацкамі ў якасці сувеніраў тут гандлююць, а прапануюць рэальны нацыянальны культурны прадукт. "З мясцовымі ўладамі праблем няма ніякіх, жывем у міры і згодзе, сябруем, — кажа Дзмітрый. — Можна, калі-небудзь і афіцыйную падзяку ад іх атрымаю. Лепельскі ж райвыканкам нядаўна ўзнагародзіў мяне граматай за ўдзел у фестывалі "У госці ды лепельскага цмока".

Не па справе. Напэўна

Не ўпэўнены, што наступнае адносіцца да профілю нашага выдання... Мяркую, што сёння з усіх "мастацтваў" Бярозаўкі найважнейшымі з'яўляюцца "кіслотныя". З нядаўніх часоў у горадзе вырабляюць шклавату. І ўявіце сабе такі нацюрморт: цэнтр, жылыя дамы, крамы, гарвыканкам, гасцініца, мамы з дзецьмі, з труб струменіца дымок, які пад уздзеяннем ветру сцелецца па вуліцах. У паветры пахне, вочы слязца, нос шчыпле, у горле пяршыць, грудзі закладвае, галава цяжэ. Мендзялееў, не гаруй, карацей. Верыцца, што спецыяльнае абсталяванне адпаведным чынам мінімізуе, а то і зусім нейтралізуе непазбежныя выкіды з выхлапамі. Але — пах... І вочы слязцаца...

лізаванае прадстаўленне пад назвай "Падарожжа ў мінулае", якое адбылося на імправізаванай пляцоўцы ля замкавай гары. Менавіта тут, па эскізах з месца археалагічных раскопак, было адноўлена традыцыйнае жыллё радзімічаў IX стагоддзя, а таксама выкладзена з камянёў і гліны самабытная печ. Цікавую тэатралізацыю, у аснову якой леглі падзеі легендарных X — XII стагоддзяў, падрыхтавалі супрацоўнікі Чавускага РДК, што выйшлі да публікі ў строях і з ўпрыгожанымі, зробленымі па ўзорах, знойдзеным у раскопках. Кульмінацыяй дзеі стала здабыванне жывога рытуальнага агню.

Арганізатары прадставілі канцэртную праграму, у якой прынялі ўдзел студэнцыя этнаграфічныя таварыствы Мінска і Магілёва, народны фальклорны ансамбль "Горскія харашухі" з Краснапольскага раёна, дуэт "Дзівабора" з Мінска, народны фальклорны ансамбль "Парышчынскія зоры" з Горачыны, фальклорны гурт "Вербніца" Іванаўскага СДК Хоцімскага раёна і іншыя.

Адным з галоўных эпізодаў святочнага кірмашу стала кулінарная прэзентацыя, на якой жыхары вёскі Радамля прадставілі стравы мясцовай кухні.

Аляксандр ГЛУЗДОЎ,
вядучы метадыст **Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра НТ і КАР**

На людным месцы: аглядавая пляцоўка

Браслаўшчына / Былы млын запрашае

Музей традыцыйнай культуры ў Браславе размяшчаецца ў адрэстаўраваным будынку былога млына — помніка архітэктуры пачатку XX стагоддзя. Тут можна пазнаёміцца з экспазіцыямі, якія распавядаюць пра народныя рамёствы рэгіёна, а адкрытыя інтэр'еры майстэрняў дазваляюць паназіраць за тэхналагічнымі працэсамі вырабу рукачынных рэчаў.

Ёсць тут і выставачная зала, а яшчэ можна пакарыстацца такой паслугай, як шлюбная цырымонія ў музеі з атрыбутамі старадаўніх традыцый. Абрадавае вяселле праводзіцца пасля ўрачыстай рэгістрацыі ў ЗАГСе, вячання ў храме. Маладым і іх гасцям усё гэта дастапады.

На музейнай тэрыторыі пад адкрытым небам ладзяцца кірмашы рамёстваў, дзе можна пабачыць рэчы, вырабленыя па старажытных тэхналогіях, пра захаванне якіх вось ужо на працягу 25 гадоў дбае народны клуб мастакоў і майстроў "Ля возера". Упадабаную рэч можна купіць на памяць, тым больш на

кірмашы яна каштуе значна танней, чым у сувенірных лаўках. Іх з задавальненнем наведваюць і браслаўчане, і турысты.

Кожны кірмаш супрацоўнікі музея стараюцца зрабіць неардынарным і рыхтуюць для наведвальнікаў розныя сюрпрызы. Сёлета ім стала адкрыццё выстаўкі "Браслаўская палітра".

Адзін з кірмашоў прайшоў пад назвай "Сустрэча сяброў". У госці да браслаўчан у гэты дзень завітаў вакальна-інструментальны ансамбль "Пралескі" Цэнтра беларускай культуры ў Даўгаўпілсе. Латвійскія беларусы прыехалі па праграме супрацоўніцтва. Горад на Заходняй Дзвіне славіцца беларускай песняй, але не мае майстроў, якія б валодалі тэхналогіямі традыцыйных рамёстваў. Беларускія спецыялісты праводзяць для латвійскіх сяброў майстар-класы. Яны прайшлі сёлета па пісанцы і свістульцы, пляценні паясоў. Прайшла ў Даўгаўпілсе і выстаўка габелену кіраўніка народнага клуба "Ля возера" Наталлі Парахневіч.

Заклучны ж жнівеньскі кірмаш рамёстваў прайшоў на Мядовы Спас. Як заўсёды, тут было шмат рукачынных вырабаў браслаўскіх майстроў — залацістыя кветкі з саломы, шкатулкі з паперы, лялькі-абярэгі, габелены, рознакаляровыя поцілкі, мэбля з лазы, цацкі ...

Зінаіда ПАЛУЛЕХ
Фота аўтара

Бяспека жыцця

З мэтай прыцягнення ўвагі да праблемы траўматызму і гібелі ад пажараў пакінутых без нагляду дзяцей з 20 жніўня па 30 верасня ў рэспубліцы праходзіць прафілактычная акцыя "У цэнтры ўвагі — дзеці!", прымаркваная Дата Дня ведаў. Акцыя будзе праходзіць у 3 этапы, у ёй бяруць удзел актывісты Беларускай маладзёжнай грамадскай арганізацыі выратавальнікаў-пажарных, работнікі раённых і гарадскіх аддзелаў па надзвычайных сітуацыях.

Першы этап акцыі да 31 жніўня доўжыцца ў буйных гандлёвых цэнтрах ды іншых аб'ектах, якія спецыялізуюцца на рэалізацыі тавараў для дзяцей дашкольнага і школьнага ўзростаў, дзе разам з асноўнай прадукцыяй размяшчаюцца элементы для прыцягнення ўвагі насельніцтва. Так, у аддзелах дзіцячага адзення на манекнах або вешалках выстаўляюцца камплекты фарменнага адзення выратавальніка, а ў аддзелах канцтавараў — вогнетушыцелі і аўтаномныя пажарныя апавяшчальнікі. Акрамя таго, пакупнікам актывісты раздаюць наглядную прадукцыю. Праз працу радыёвузлю і плазменных экранаў на аб'ектах гандлю наведвальнікаў інфармуюць аб ходзе акцыі, асноўных прычынах узнікнення пажараў і іншых надзвычайных сітуацыяў.

Другі этап акцыі будзе праходзіць з 2 да 15 верасня ў агульнаадукацыйных установах на лінейках або класных гадзінах, дзе работнікі МНС будуць праводзіць гутаркі аб папярэджанні надзвычайных сітуацыяў і асноўных прычынах узнікнення пажараў, а таксама пра алгарытм дзеянняў у экстрэмальных сітуацыях. У ходзе мерапрыемства абавязкова будуць дэманстравацца навучальныя відэафільмы і распаўсюджвацца наглядная прадукцыя.

На трэцім этапе акцыі з 15 да 30 верасня работнікі МНС наведваюць дашкольныя ўстановы. Для дзяцей будуць арганізаваны тэатралізаваныя паказы і дэманстрацыя тэматычных навучальных мультфільмаў. З бацькамі правядуць прафілактычныя гутаркі, а з педагогічным складам — навучальныя інструктажы.

Таццяна БЫЧАНОК, спецыяліст групы прапаганды і навучання **Савецкага РАНС Мінска**

Тактыка культурнага развіцця

Можна шмат разважаць пра тое, што ўваходзіць у абавязкі сучаснага бібліятэкара, а што — не. Радуе, што хтосьці не разважае, імкнучыся захаваць “недатыкальны гонар профіля” і рэнамэ “ціхага” работніка культуры, а рашуча дзейнічае. І што вельмі важна — не першы год. “Калі чытачы да нас не ідуць, трэба ісці да іх”, — упэўнена загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу ЦГБ імя Карла Маркса цэнтралізаванай сістэмы дзяржаўных публічных бібліятэк Магілёва Алена Астапава. Пра гэтыя паходы — і размова.

Яўген РАГІН

Бібліятэчны дэтэктыў

Пра крэатыў у бібліятэчнай справе Алена Мікалаеўна гатова казаць гадзінамі. Для гэтага яна чытае (увага!) прафесійную літаратуру і ладзіць онлайн з замежнымі калегамі. Прыцыповая пазіцыя спецыяліста. Хто замінае гэта рабіць іншым? Інакш кажучы, валоданне інфармацыяй — свайго роду мастацтва.

Галоўная вулічная бібліятэчная дзея прымяркоўваецца да Дня горада. Калі святочна і шматлюдна, лягчэй прыцягнуць грамаду да абмеркавання бібліятэчных праблем. Той, хто ў выніку яркага мерапрыемства даведаўся, дзе знаходзіцца бібліятэка, калі-небудзь ды наведваецца сюды ў якасці чытача. Прынамсі, будзем у гэта верыць.

Летас на адкрытай бібліятэчнай пляцоўцы дзейнічала рэтра-вечарынка. Ахвотныя вучыліся танцаваць факстрот, каштавалі махіта, зробленае па бібліятэчным рэцепце, у антуражы савецкага побыту знаёміліся з тагачаснай літаратурай. А па тым часе шмат цікавага адбывалася. Да прыкладу, Іван Шамякін, бадай, першым распавёў пра жыццё беларускай інтэлігенцыі: архітэктараў і ўрачоў. Як згадвае мая маці, філолаг з саракагадовым стажам, з’ява ў нацыянальным літаратурным свеце была надзвычайная...

Сёлета, па словах Алены Астапавай, на Дзень горада ў Камсамольскім скверы адбыўся арт-фестываль “Моладзь у руху, або Жыві ў рытме свайго горада”. Ініцыятар — Цэнтралізаваная сістэма дзяржаўных публічных бібліятэк абласнога цэнтру. На бібліятэчнай пляцоўцы ў Год моладзі сабраліся навучэнцы, студэнты, валанцёры, актывісты БРСМ. Ці цяжка было аб’яднаць адзінай ідэяй удзельнікаў студыі сучаснага танца, візажыстаў, спевакоў ды музыкантаў? Не, сцвярджае Алена Астапава. На бібліятэчнай арт-прасторы сабралася творчая моладзь, якая прагне самарэалізацыі і не губляе для гэтага ніводнага шанца. А арганізатарам дастаткова было ўзяць у рукі спіс таленавітай гарадской моладзі і абвесціць агульны збор праз сацыяльныя сеткі... Ці ва ўсіх ёсць такі спіс?

Любая бібліятэчная акцыя павінна мець на ўвазе не танцы ды спевы, а кнігу, скажа “ціхі” бібліятэкар. Не ціхі магілёўскі супакоіць апанента: усё так і было. Поста пра карысць чытання можна гаварыць нязмушана: мовай хіп-хопа, флэш-моба і дэфіле... Паказ мод, да прыкладу, быў навеяны літаратурнай класікай. А ў якасці дызайнераў і мадэлей выступілі самі бібліятэкаркі. Схіляю галаву перад такім смелым літаратурным рамантызмам.

Хапала і ўласна бібліятэчных мерапрыемстваў. Здаецца, сустрэча маладых паэтаў — даволі будзённая для бібліятэкі справа. Гэта глядзячы як яе ладзіць! У скверы вершы чыталіся так нязмушана і шчыра, што да вольнага мікрафона прыбегла прадаўшчыца з суседняй крамы і так прачытала з Твардоўскага, што ўразіла ўсіх. Як, зрэшты, і шасцігадовая чытальніца, што на сцэну прыкаціла на роляках.

Дзейнічаў імправізаваны кінатэатр, дзе ў рэжыме экспрэс-прагляду можна было пазнаёміцца з буктэілерамі класічнай літаратуры. Бібліятэка вандруючых кніг прапаноўвала выданні на вечар. Дарэчнай падавалася з гэтай нагоды лаўка “Сядзі і чытай”. А пад час квэст-гульні “Загадкавае здарэнне ў бібліятэцы” члены пяці каманд маглі адчуць сябе Эркулем Пуаро...

Няўжо ў іншых абласных цэнтрах не здараецца час ад часу штосьці падобнае?

“Проста захацелася!”

— Я з тых, каму не стае ў горадзе нефармальнай творчай атмасферы, якая лунала над пешаходнай часткай вуліцы Карла Маркса, але знікла разам з тым праектам, — зазначыў Антон. — Дзесьці паўгода таму нам з сябрам Дзмітрыем Цішко захацелася сабраць на адной пляцоўцы вулічных музыкантаў. Зрэшты, Дзіма — будучы рэжысёр, студэнт 5 курса Акадэміі мастацтваў (творчая майстэрня Мікалая Пінігіна). Мы з ім хадзілі па пераходах, прасілі ў выканаўцаў на далейшае нумары тэлефонаў. Хутка мы мелі добрую базу твораў.

Збіраем каманду

— Калі ідэя больш-менш аформілася, пачаў збіраць каманду, кінуюшы кліч на адмысловым партале. Талакой справа пайшла хутчэй. Прынамсі, дзве дзяткіны на валанцёрскіх пачатках дапамагалі тэлефанаваць музыкантам, дамаўляцца на выступленні. Ніхто, між іншым, нам не адмовіў, нягледзячы на тое, што за свае нумары яны не атрымаюць ганарары. Удзельнікі падтрымалі прапанову Дзімы перадаць грошы, якія могуць пакласці слухачы ў традыцыйны для вулічных музыкантаў капялюш, спартыўна-рэабілітацыйнаму комплексу “Эгалітэ”. Спадзяемся, мы зможам хаця б крыху дапамагчы сацыяльнай рэабілітацыі і адаптацыі людзей з інваліднасцю...

Праект набіраў абароты, мы стварылі адмысловыя групы ў сацсетках. Менавіта там нас пабачыў і прапанаваў сваю дапамогу супрацоўнік Цэнтра сучасных мастацтваў Уладзімір Галак. Так у нас з’явіўся трэці суарганізатар. Уладзімір праводзіў форум вулічных тэатраў ля Ратушы, таму вопыт гэтага прафесіянала — своечасовы. Ён кансультуе мяне па пытаннях, у якіх я, у прынцыпе, некампетэнтны, бо ўпершыню ўзяўся за рэалізацыю буйнога праекта.

Афіцыйная дапамога

— Знаёмства з уладамі пачалося з Мінгарвыканама. На нашу заяўку прыйшла адмова. Аднак мы не разгубіліся. Дзіма прапанаваў паспытаць шчасце ва ўпраўленні ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі адміністрацыі Маскоўскага раёна сталіцы. Амерыканскі экалаг Бары Каманера некалі сфармуляваў закон: “Усё звязана з усім”. Якраз у адміністрацыі Маскоўскага раёна была намечана праграма напрыканцы жніўня ў Верхнім горадзе. Наша ідэя аказалася да месца і часу. Адрозні ўсё закруцілася. Культработнікі дапамаглі з тэхнічным забеспячэннем, вырашалі папяровыя справы, узялі на сабе адміністрацыйныя працэдурны, узгадненні. Дзякуй ім, што займаюся творчым нападуненнем фестывалю, а не ўсялякімі ўзгадненнямі.

Без манеты справа ладзіцца

— У нас няма ніякай фінансавай падтрымкі, спонсараў. Але ўпэўніўся, калі побач неаб’якавыя людзі, можна звярнуць горы, не ўкладваючы амаль ні капейкі. PR-кампанію мы распачалі ў сацсетках. Тую інфармацыйную хвалю падхапілі спачатку буйныя інтэрнет-парталы, потым і іншыя медыя. Уладзімір Галак прыдумаў

Схема дзеянняў

Якое б мерапрыемства не прайшло ў сталіцы ці рэгіёнах, у Сеціве абавязкова сустрэнеш з дзясаткай каментараў, якім яно не прыйшлося да спадобы: “ужо было”, “несучасна”, “шэра”, “а вось я бачыў!..” Лёгка біць пальцамі па клавятуры, а ці спрабаваў хто з іх арганізаваць свята? Справа напружаная, але дастаткова рэальная. Напрыклад, студэнт 4 курса прыборабудаўнічага факультэта Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта Антон СІМАНКОЎ прапанаваў Мінску фестываль вулічнай музыкі “Месца пад сонцам”. Ад задумы прайшло колькі месяцаў, ён атрымаў падтрымку гарадской адміністрацыі і сёння прадставіць праект перад мінчанамі і гасцямі сталіцы на чатырох канцэртных пляцоўках Верхняга горада. Такім чынам Мінск далучаецца да шэрагу суседніх сталіц і буйных гарадоў замежжа, дзе падобныя імпрэзы — норма. Схему праходжання ад ідэі да рэалізацыі Антон распавёў “К”.

Настасся ПАНКРАТАВА

Захацелася? Атрымалася!

Як зладзіць фестываль вулічнай музыкі?

■ Апаратуру, калі яе не прывозяць выканаўцы, прадстаўляе ўпраўленне ІРКСМ. Адміністрацыя кафэ і крам, побач з якімі мы будзем ладзіць пляцоўкі, **дазволіла выкарыстаць іх магчымасці для падключэння інструментаў і ўзмацняльнікаў.**

Антон Сіманкоў / фота Сяргея Трафілава

■ Каментарый з нагоды:

Алена ПІСКУНОВА, загадчык сектара культуры ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Адміністрацыі Маскоўскага раёна Мінска:

— Мы адкрыты для любой ініцыятывы, заўсёды прыслухоўваемся да пажаданняў і слушных прапаноў грамадзян. Прынамсі, дзякуючы гарачаму жаданню жыхароў пэўных кварталаў і мікрараёнаў у Маскоўскім раёне адбыліся “Фэст на Грушаўцы”, свята “Малінавая гарбата” і “Малінавыя замкі” ў парку імя Міхаіла Паўлава. На чарзе — рэалізацыя задумы фестывалю вулічных музыкантаў у Верхнім горадзе. Супрацоўнікі адміністрацыі дапамагаюць арганізатарам скіраваць іх задуму ў адпаведнасць з заканадаўствам аб правядзенні масавых мерапрыемстваў.

Як правіла, у наш сектар культуры звяртаюцца з вуснымі прапановамі. Мы просім выкласці іх на паперы, прадумаць, якім чынам іх магчыма рэалізаваць. У гэтым выпадку і нам лягчэй прапанаваць варыянты ўвасаблення, размеркаваць абавязкі: што мы бярэм на сябе, што застаецца ў сферы дзейнасці ініцыятараў. Да звароту просім прыкласці спіс магчымых выканаўцаў, інфармацыю пра гэтых твораў, пры магчымасці — электронныя спасылкі на іх працы.

Адрозні глядзім, канешне, на змест. Хочацца, каб задуманае развівала лепшыя якасці чалавека. Жыхары сталіцы — людзі спакушаныя культурным дзеямі, яны хочуць якасных святаў, таму прадстаўленыя нумары павінны быць эстэтычнымі, прыгожымі, змястоўнымі, прафесійна зладжанымі. Зразумела, мы не падтрымліваем ненарматыўную лексіку, палітычна скіраваныя дзеі.

Адміністрацыя раёна бярэ на сабе вялікі кавалак працы ў плане арганізацыі: падрыхтоўчая работа на будучай пляцоўцы, арганізацыя той жа санітарнай зоны для наведвальнікаў. Вырашаем шмат аргументаў, каардынуем план мерапрыемства, парадак выступленняў. Пры неабходнасці забяспечваем апаратуру, тэхнічным абсталяваннем. Расстаўляем акцэнтны для арганізатараў і валанцёраў: дапамагаем ім арыентавацца, што неабходна зрабіць, прадугледзець, чаму надаць увагу. Але творчае нападуненне свята, безумоўна, застаецца за каардынатарамі праекта.

лагатып фестывалю, дызайнер-валанцёр распрацаваў макет афішы. Дарэчы, мы не будзем раздрукоўваць яе, запусцім толькі ў Сеціве, балазе там інфармацыя разлятаецца на раз.

Мае ўласныя выдаткі? На тэлефонныя перамовы з музыкантамі. Сцэна нам непатрэбная: наш праект сапраўды вулічны. Апаратуру, калі яе не прывозяць з сабой самі выканаўцы, прадастаўляе ўпраўленне ІРКСМ Маскоўскага раёна. Адміністрацыя кафэ і крам, побач з якімі мы будзем ладзіць канцэртныя пляцоўкі, дазволіла выкарыстаць іх магчымасці для падключэння інструментаў і ўзмацняльнікаў. Паўсюль нам ідуць насустрач. Як бачыце, праект цалкам валанцёрскі.

Фінальны дзень

— Сёння з 13 да 18 гадзін больш за 30 калектываў выступаць на чатырох пляцоўках Верхняга горада. Адна — непасрэдна ля Ратушы. Там будзе тэатр танца “Альтана”, дзіцячыя калектывы, выступіць з хангам Іван Крыванос з праекта “Хангмелеон” і Ягор Цюкін, які прадэманструе біт-бокс на флейце. На другой пляцоўцы, што будзе на вуліцы Герцана, урушэнне падораць гукі джаза, блюза, soul. Трэцяе месца зьбірае музыкантаў, якім не патрэбны пульты і ўзмацняльнікі. Там чакаюць прыхільнікаў акустычных нумароў. Ля карэтай майстэрні на вуліцы Кірылы і Мяфодзія стаіць барабанная ўстаноўка, добры пульт: тут запланавана рок-пляцоўка. Мы ж з суарганізатарамі будзем займацца каардынацыяй усіх задзейнічаных, арганізоўваць падыходы да пляцовак, пераходзіць з адной на другую (ёсць выканаўцы, якія будуць выступаць у некалькіх месцах).

Зрэшты, мне распавялі, што ў Расіі існаваў падобны фестываль. Спачатку там збіралася некалькі дзясаткаў бардаў, з кожным годам спіс удзельнікаў пашыраўся, колькасць сцэн павялічвалася, пачалі прыязджаць музыканты не толькі з розных абласцей суседняй краіны, але і з-за мяжы. Я бачу, у што можа перарасці наша маленькая ініцыятыва. Спадзяюся, праект сапраўды займее працяг!

К

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 6.)

Але многае змянілася пасля адлучэння ад Пакістану яго ўсходняй часткі — Бангладэш — у 1971 годзе. Пакістан згубіў важны кінематаграфічны цэнтр — Даку. Кінаіндустрыя моцна пацярпела ў часы жорсткай ісламізацыі краю ды ўвядзення новых законаў, падаткаў. Дайшло да таго, што пачалі закрываць кінатэатры. У гэтыя часы распаўсюджваліся атрымліваюць так званыя “gandasa” — крывава-бавякі, дзе галоўны герой помсціць мясцовым бандытам мясцовай сякерай — гандасай. Падобныя стужкі, у асноўным — на мове панджабі, выцяянілі больш стрыманыя і класічныя карціны на ўрду, стварыўшы нават адмысловую субкультуру — гандаса-культуру.

Цікава, што стужкі на пушту, яшчэ адной мове, на якой гаворыць каля пятнаццаці працэнтаў пакістанцаў, таксама здолелі заваяваць на рынку сваю “лусту пірага”. Іх спецыфіка — іншая крайнасць — “заступ” на тэрыторыю эратычнага кіно. Усе гэтыя, скажам так, не першага шэрагу стужкі пэўны час трымалі аўдыторыю, але напрыканцы 1990-х індустрыя заняпала.

К

ФРАНЦЫЯ

З медыя шмат чуваць пра суайчыннікаў, што ў пошуках больш загалубленага культурнага досведу выправіліся за акіяны. У параўнанні з такой інфармацыйнай плыню тонкай крынічкай падаюцца расповеды пра адваротную карціну, калі па вопыт да нас прастуюць замежнікі. Гэтыя прыклады не так на слыху, але ад таго — не менш уражваюць. Прынамсі, суразмоўца "К" Фабрыс КАРЭЙ — мастацкі кіраўнік франка-беларускага праекта тэатральнай асацыяцыі "Demain Le Printemps" (Францыя) — больш за 20 гадоў рэгулярна арганізуе ў Беларусі стажыроўкі для актёраў з Францыі, Канады, Бельгіі, Швейцарыі і іншых краін, а таксама ладзіць у Парыжы майстар-класы айчынных дзеячаў сцэнічнага мастацтва.

Настасся ПАНКРАТАВА

— Фабрыс, як вядома, вы вучыліся ў нашай Акадэміі мастацтваў. Што прымусіла вас паехаць так далёка з краіны з векавымі тэатральнымі традыцыямі?

— У Францыі няма паняцця "дыпламаваны актёр" у беларускім разуменні. У нас кіруюцца ідэяй, што ніхто не можа ведаць, як правільна навучыць быць мастаком. Таму няма ніякіх правілаў. Каб выйсці на сцэну, часам дастаткова скончыць якія-небудзь курсы. Але, на мой погляд, гэта небяспечна! Так кожны чалавек можа сказаць, што ён вялікі артыст... Аднак, у нас няма такога дасканалы падыход да вывучэння прафесіі, як у вас, такога загалублення ў тэорыю сцэнічнага мастацтва, тэатральную сістэму. З гэтай прычыны я вырашыў пасля заканчэння ў Парыжы актёрскіх курсаў паехаць на творчыя іспыты ў Беларусь. І, нягледзячы на тое, што я не ведаў рускай мовы, Лідзія Манакова ўзяла мяне да сябе на курс.

— Мяркуючы па вашай дзейнасці ў Парыжы, чаканні цалкам спраўдзіліся.

— Мне вельмі спадабалася беларуская тэатральная школа: гэта нешта ўнікальнае! Тое, дзеля чаго варта ехаць так далёка і ўбараць у сябе, вывучаць, назіраць, разумець! Адрознівае ідэя, што яе здабыцькі проста неабходна паказаць свету. Пра вашу нацыянальную тэатральную адукацыю патрэбна казаць у Еўропе, каб іншыя людзі, якія робяць першыя крокі ў прафесіі, змаглі сюды прыехаць, паназіраць, пераняць вопыт. За два дзесяцігоддзі я пераканаўся, што беларусы, на жаль, вельмі часта недаацэньваюць тое добрае, што ў іх ёсць, не заўважаюць шмат цудоўных рэчаў. Але, мяркуючы, гэта звычайная для многіх сітуацыя, бо па сваёй натуре чала-

толькі адзін тэатр рэпертуарны — "Камедзі Франсэз". Таму і азначэнне слова "тэатр" у пятай рэспубліцы атрымлівае іншую сэнсавую нагрузку: у нас гэта памяшканне, месца, якое здаецца ў арэнду пэўным сцэнічным праектам.

— Але прынята лічыць, што нерэпертуарная сістэма дае куды большую свабоду для творчасці...

— Бясспрэчна, але паглядзіце на пытанне з іншага боку. Пасля заканчэння адукацыйных курсаў пачаткоўцы выпраўляюцца шукаць працу. І далёка не ўсе яе знаходзяць. Яны праходзяць кастынг за кастынгам, але без пэўных сувязей практычна немагчыма патрапіць

се. Інакш ён губляе майстэрства і кваліфікацыю. У Беларусі тэатр — гэта лагічны працяг прафесійнага навучання. Калі б у вас была спрэс антрэпрыза, то хутка знік бы класічны тэатр, не было б каму перадаваць назапашаны досвед. Антрэпрыза корміць людзей, але, на маю думку, не дае творчага развіцця...

У Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі, з якім "Demain Le Printemps" супрацоўнічае нека-

Фабрыс Карэй.

Розгалас ля Эйфелевай

Французскае бачанне беларускага тэатра

век схільны меркаваць, што, як кажуць у прыказцы, трава ў суседа заўсёды зелянейшая...

— У чым для вас галоўнае адрозненне паміж тэатральнымі плынямі дзвюх краін?

— У Беларусі захавалася спадчына, у аснову якой закладзена сістэма Станіслаўскага. У вас добра зладжаная тэатральная сістэма, бюджэтнае фінансаванне тэатраў. Такі фармат дае магчымасць аб'яднаць паслядоўнікаў Мельпамены, дапамагае працаваць і тварыць. Апрабаваная дзесяцігоддзямі класічная сістэма дазваляе назапашваць вопыт, становіцца прыступкай для таго, каб перапрацаваць лепшы досвед і стварыць штосьці арыгінальнае, новае. Для мяне яскравым прыкладам з'яўляецца Някрошус: не думаю, што ён змог бы стаць адным з лепшых сучасных рэжысёраў без класічнай школы.

Французы асабліва ўспрымаюць гэта, бо ў нас тэатральная сістэма фарміруецца на эканамічным падмурку. Спектакль у першую чаргу ацэньваецца як прадукт, на першы план выходзіць пытанне самаакупнасці. І для мяне вялікае пытанне, што лепш... Як вядома, у Францыі

у якасны праект. І вось пашчасціла — кандыдатуру зацвердзілі, пачатковец выйшаў на сцэну. Толькі грошы пад праект выдаткоўваюцца — дзяржавай ці ўласнікам — на строга вызначаны перыяд. Час заканчваецца, спектакль сыходзіць з падмосткаў — і ўсё. Актёр зноў застаецца без працы. Паверце, французы былі б гатовы нават заплаціць, каб працаваць у такіх умовах, як у Беларусі. Яны ў вас — проста фантастычныя!

— Што асабліва ўражвае ва- шых суайчыннікаў?

— Што добра для актёра ў Беларусі? Ён чатыры гады вучыцца, атрымлівае добрыя навыкі. Але, пагадзіцеся, былога студэнта складана назваць актёрам, хутчэй — рамеснікам. Акадэмія мастацтваў працуе ў звязцы з тэатрамі. Маючы моцную базу, ён прыходзіць у труп і менавіта там адбываецца этап станаўлення ад выканаўца ў прамым вызначэнні гэтага слова да сапраўднага творцы. Выпускнік грае ў масоўках, атрымлівае маленькія ролі. Ён стала задзейнічаны, таму прафесійна расце. Актёр, як і музыкант, павінен безупынна быць у працэ-

■ "У Францыі пасля заканчэння курсаў не ўсе актёры-пачаткоўцы знаходзяць працу. Яны праходзяць кастынг за кастынгам, але без сувязей практычна немагчыма патрапіць у якасны праект. І вось пашчасціла — пачатковец выйшаў на сцэну. Але як толькі спектакль сыходзіць з падмосткаў — актёр застаецца без працы".

лькі гадоў запар, у штаце 109 чалавек — і гэта маленькі тэатр! Актёры заўсёды ў руху: репетуюць, ствараюць новае. Каб у Францыі былі падыходы да тэатральнага мастацтва, як у Беларусі, уявіце, што пры такіх магчымасцях мы маглі б зрабіць! Так, у свеце ведаюць нашы мюзіклі накшталт "Сабора парыжскай Божай Маці" ці "Моцарта". Але ў пятай рэспубліцы каля 70 мільёнаў чалавек! Доля актёраў, што выступаюць у папу-

лярных мюзіклах, несупастаўляльна з той колькасцю людзей, што заняты ў прафесіі, але не маюць працы...

— Але вернемся да вашага адукацыйнага праекта: вы неаднойчы провозілі стажораў на 9 месяцаў у Мінск. У жніўні на пляцоўцы РТБД прайшлі чатырохтыднёвыя заняткі "Тэатральнага ваяжу"...

— Так! Паўтаруся: у мяне ёсць вялікае жаданне паказаць краінам (у першую чаргу франкафонным) шыкоўную тэатральную школу вашага краю. З сярэдзіны 2000-х "Demain Le Printemps" супрацоўнічае з міжнародным грамадскім аб'яднаннем "Teatro". Яны таксама імкнуча даказаць на справе, што ў вас існуе цудоўная нацыянальная школа. Доўгі час мастацкім кіраўніком франка-беларускага праекта была Лідзія Манакова. Зараз яна перадала на пэўны час кіраўніцтва праектам у Мінску мне. Зрэшты, нашы выкладчыкі — выпускнікі Лідзіі Аляксееўны. Прынамсі, "Тэатральны ваяж" вядуць беларускія рэжысёры Ігар Блінкоў, Сяргей Тарасюк.

У ваколіцах Эйфелевай вежы ідзе добры розгалас пра нашы майстар-класы. Ахвотныя адсочваюць навіны "Demain Le Printemps" на адмысловым сайце, там жа пакідаюць сваю заяўку. Сёлета ў ваяж у свет беларускай тэатральнай школы выправіліся 17 прадстаўнікоў розных краін ва ўзросце ад 17 да 52 гадоў. У такім фармаце мы працуем другі год запар, летася ў Мінску ўжо практыкавалася падобная група інтэнсіўнага навучання. Мы ўпэўніліся, што такая колькасць стажораў аптымальная, каб годна данесці вопыт і веды да людзей.

— У праграме стажыроўкі значацца толькі прафесійныя майстар-класы?

— Не зусім. Людзі вывучаюць не толькі майстэрства актёра, але знаёмяцца з вашым фальклорам, ад першакрыніц пазнаюць мілагучнасць беларускай мовы, нават спрабуюць выконваць беларускія народныя песні. Яны назапашваюць непасрэдна неабходнае для іх будучых прафесійных праектаў, але і даведваюцца пра вашу культуру, якая далёка не ўсім вядомая. Паверце, гэтыя культурныя парасткі прыкметны ў творчасці былых удзельнікаў франка-беларускага праекта.

К

Сучаснасць

Па сутнасці, пакістанскі кінематограф, як і беларускі, апынуўся ў цяжкім становішчы на мяжы новага стагоддзя. Сітуацыя пераламлілася з прыходам новага пакалення кінематографістаў, якія пачалі рабіць фільмы з прынцыпова іншым зместам і складнікам, абпіраючыся на зусім невялікія бюджэты. У маніфестце, які яны абвясцілі, адным з пунктаў гучаў прынцыповы пратэст гандасакультуры.

З боку ўлады была знята забарона на прадукцыю Балівуду ў Пакістане, і, адпаведна, "зьялёнае святло" на распаўсюджванне фільмаў на экраны Індыі атрымалі пакістанцы. Адкрытасць да міжнароднага супрацоўніцтва садзейнічала росту інвестыцый, да ўсяго, значную ролю ў прамоўванні ўласнай прадукцыі адыгралі пакістанскія тэлеканалы, пэўныя з якіх сталіся прыватызаванымі.

Справа зрушылася з "мёртвай кропкі", і сёння пэўныя імёны пакістанскага кіно ўжо пачалі фарміраваць яго "новую хвалю".

Дык што ўяўляе з сябе сучасны кінематограф Пакіста-

Вяртанне Лалівуду

Першы Фестываль пакістанскага кіно адбыўся ў сталіцы

Кадр з фільма "Бін Рой".

Кадр з фільма "Удар".

■ Магчыма, пакістанскае кіно зараз і знаходзіцца "на раздарожжы" — заставацца яму ў "пэўнай традыцыі" ці шукаць новы ўласны шлях, — але зразумела: яго гісторыя сёння дакладна пішацца, а кінамова — змяняецца.

на? Паказаныя ў Мінску стужкі выявілі дзве важныя тэндэнцыі. Першая — значная вестэрнізацыя азіяцкага кіно, яго зварот да заходняй культуры. А другая — усё ж такі апора і на ўласныя традыцыі, культурны ландшафт, лакальныя праблемы.

Спецы і танцы, якія прысутнічаюць у стужках, падаюцца дазіравана, прапануючы, скажам так, разнастайную візуальную падачу. А галоўныя героі выгля-

даюць цалкам ў рэчышчы глабальнага кіно: іх экзатычна для нашай часткі свету знешнасць атрымлівае адпаведную "раму" і еўрапейскую афарбоўку. Скажам, галоўны герой "Удару" — гэта літаральна пакістанскі Рэмба, які дзейнічае ў складаных абставінах тэрарыстычнай пагрозы. У цэлым, счытваць мусульманскую культуру ў кіно цікава, але, на жаль, сцэнарныя правалы і захапленне тэхнічным

бокам, візуальнымі эфектамі робяць пэўныя зрухі ў кіно павярхоўнымі.

Тым не менш, пасля фестывалю ў Сеціве я напаткала яшчэ адну нашумелую пакістанскую стужку апошняга пяцігоддзя — "Апошнія слова" Шоаба Мансура, якая распачала "новую хвалю" і атрымала з тэатру міжнародных узнагарод. Гэта кіно сапраўды прымушае пра сябе гаварыць, бо ў цэнтры яго — крытыка да артадаксальнасці мусульманскага грамадства. І тое — смелае выказванне. Да ўсяго, героі ў карціне жывыя, не кардонныя, і таму глядзець стужку цікава. Варта аддаць належнае рэжысёру, бо спалучаючы і музычныя элементы, і ўсходнюю эмацыйнасць у адлюстраванні персанажаў, яму ўдалося стварыць сапраўдную сацыяльную драму, якая будзе справядлівай для многіх грамадстваў.

Урок можна вынесці такі. Магчыма, пакістанскае кіно зараз і знаходзіцца "на раздарожжы" — заставацца яму ў "пэўнай традыцыі" ці шукаць новы ўласны шлях, — але зразумела: яго гісторыя сёння дакладна пішацца, а кінамова — змяняецца.

К

Фатаграфічная калекцыя:
мястэчкі БеларусіМанахром
Белагруды

За амаль сорак гадоў падарожжаў па Беларусі самае вялікае ўражанне пакінулі не буйныя гарады і не вёскі, якіх наведваў, бадай, тысячы, а нашы мястэчкі. Гэтым разам згадаю паездку ў Белагруды, здымкі з якой пакінуў у манахROME, што цалкам адпавядае настрою гэтага кутка радзімы.

Валерый ВЯДРЭНКА,
фатограф

ФОТА

Напярэдадні Дня беларускага пісьменства "К" паспрабавала з'яднаць з гэтай традыцыйнай падзеяй 46-я ўгодкі афіцыйнага ўтварэння пры Беларускай дзяржаўнай філармоніі ансамбля "Песняры" (тады статус вакальна-інструментальнага ансамбля замацавалі за калектывам, які насіў яшчэ імя "Лявоны"). Пра аднаго з удзельнікаў першага складу гурта — заслужанага артыста Рэспублікі Беларусь Леаніда Тышко — кажучы як пра асобу, неаб'якавую да паэзіі. Мы звярнуліся да самога Леаніда Барысавіча, які сёння жыве ў Ізраілі, каб спраўдзіць тыя меркаванні.

Сяргей ТРАФІЛАЎ

— Я не паэт — вось у чым справа! — адразу зазначыў Леанід Тышко. — Хаця мне даволі часта спрабуюць прыпісаць такі занятак. Цяпер я хіба для дзён народзінаў сяброў нейкія радкі складаю. Мая жонка іх імкнецца збіраць. Я ж больш проста да такіх рэчаў стаўлюся, мо, таму нічога не захавалася з "песняроўскіх" часоў, калі пісалася шмат радкоў "з нагоды", а рукапісы ўручаліся героям вершаваных радкоў. Сэнс палягаў у тым, каб злавіць нейкія яркія ўласцівасці героя, рысы псіхалагічнага партрэта, магчыма, нават па-сяброўску зачэпіць вострым параўнаннем ці іроніяй. А звыклых зычэнняў у маёй манеры няма. Памятаю, што ў гэтым сэнсе мне няблага ўдалася іраніч-

Ноч для "Ночы Купалы"

Леанід Тышко падчас рэпетыцыі ў ансамблі "Песняры". / Фота з асабістага фатаальбома героя мэтагэрыяла

ная партрэтная замалёўка ў рыфму да колішняга піяніста "Песняроў" Аркадзя Эскіна.

Дарэчы, адзін з былых адміністратараў ансамбля паведміў мне, нібыта захаваў мае аркушы! Пра гэта ён сказаў праз шмат гадоў, калі сам ляжаў у бальніцы і патэлефанаваў мне ў Ізраіль. Але праз паўгода яго не стала, таму я так і не дазнаўся, ці сапраўды радкі захаваліся.

Пісаліся ж падобныя творы, вядома, па-руску. Беларускую мову мы выкарыстоўвалі толькі пры выкананні песень, а па жыцці заставаліся рускамоўнымі. Хаця асабіста я ў школе меў пяцёркі

па роднай мове ды літаратуры. Цяпер магу нават жартам сказаць: хачу пісаць у манеры Іосіфа Бродскага. Яго вершы мне найбольш блізкія цяпер, лічу іх вяршыняй у паэзіі. А прыйшоў да яго, пачаўшы захапленне вершаваным словам з Аляксандра Блока. Пасля былі Мандэльштам, Пастэрнак, Цвятаева, Ахматава. А вось з беларускай паэзіяй амаль не складвалася кантактаў. Магу згадаць хіба знаёмства з Валянцінам Лукшам і наяўнасць дома чатырохтомніка Янкі Купалы.

А што тычыцца тэкстаў песень, дык тое здарылася хіба пару разоў. У прыватнасці, да

фільма "Ясь і Яніна" рэжысёра Юрыя Цвяткова была замоўлена пэўная колькасць рэчаў. Калі Уладзімір Мулявін напісаў адну з мелодый, паўстала праблема з тэкстам. Вось ён і прапанаваў мне скласці яго, папярэдне найграўшы куплет-прыпеў. І я за ноч сапраўды стварыў той тэкст на беларускай мове, дарэчы. Менавіта тэкст песні "Ноч Купалы", а не верш. Гэтым жа чынам з'явілася для фільма і мініяцюра "Як жа мне ў любові сваёй прызнацца...". А яшчэ была песня пра Мінск на мае словы: яна амаль адразу не пайшла ў слухача, таму на яе хутка забыліся. Урэшце, усе гэтыя тэксты — не больш як спробы. І сур'ёзна пытанне напісання тэкстаў для ансамбля не ставілася. Ды і не да таго стала: у канцы 1970-х — пачатку 1980-х гадоў ансамбль выходзіў на іншы этап развіцця, калі ўласна творчасць відэавочна завяршалася...

Дадамо: тэксты да песень "Песняроў" ранней пры ствараў і калега Леанід Тышко па першым складзе ансамбля Валерый Яшкін. Гэта тычылася як рускамоўных перакладаў шлягераў нахштальт "Дэлайлы" ці "бітлоўскіх" рэчаў, так і тэкстаў аўтарскіх песень. У прыватнасці, "Вуліцы без канца" з аднайменнай стужкі рэжысёра Ігара Дабралюбава.

Герой жа публікацыі двойчы чытаў свае вершаваныя рэчы пра "Песняроў" са сцэны мінскага Палаца Рэспублікі ў час канцэртаў ансамбля "Беларускія песняры". У гэтым нумары прапануем чытачам пазнаёміцца з некаторымі вершаванымі радкамі Леаніда Барысавіча.

Тэксты песень да фільма
"Ясь і Яніна"

Як жа мне ў любові сваёй прызнацца,
Мой родны край у далечы лясоў,
Калі світаннем пачынаеш разгарацца
І абуджацца звонам каласоў?
Ці не аб тым мне песня сэрца поўніць?
Ці не аб тым чароўны спеў птушыны?
Вітаць штодзённа ранішня промні
І захапляцца клёкатам бусліным.
Як жа мне ў любові к табе прызнацца,
Мой родны край азёр і верасоў,
Калі світаннем пачынаеш разгарацца
І абуджацца песняй жаўрукоў!

Ноч купальская прыходзіць
Светам зорак таямнічых.
Полем месяц дзіўны бродзіць,
На Купалле мяне кліча.
Ой ты, ночка-чараўніца,
Адкажы мне, Купалінка,
Дзе жыцця майго крыніца,
Дзе любоў мая — дзяўчына?
Адказалі зоркі-вочкі:
"Знае рэчанька лясная,
Дзе Купалейкава дочка
Для яе вянкi сплятае".
Ой ты, рэчанька-крынічка,
Затрымайся на хвілінку,
Дзе майго світання знічка,

Дзе любоў мая — дзяўчына?
Рэчка ціха гаманіла,
У кветках уся, як на выданні:
"Месяц знае шлях да мілай,
Але толькі да світання".
Ой ты, месяц — лунь крылаты,
Ты ў маё павер каханне,
На Купалейка, на свята,
Затрымайся ў развітанні.
Ноч, не доўгая улётку,
Згасла хутка, як лучына.
Не спаткаў я шчасця кветку,
Я сустрэў красу-дзяўчыну.
А над рэчкай, над крынічкай,
Промнем сонейка чаруе,
І апошнюю зарнічку
Нам на добры лёс даруе!

Радкі да "круглых дат" ансамбля "Песняры"

Сколько лет, сколько зим не поём, не играем, не спорим...
Человеческий фактор — и просто всему есть срок.
И мой нынешний дом на горе между небом и морем,
Говоря языком географии: Ближний Восток.
А Восток, вопреки утвержденьям, — не тонкое дело,
Это солнечный рай, улетающий в тартарары.
Я живу у себя. Моя память, минуя пробелы,
Возвращает мне лучшие годы: ансамбль "Песняры".
Зал приветствовал стоя на "Ты мне вясною прыснілася...".
И поверил Утёсов, слезу утирая на "Тёмную ночь".
Вновь я вспомнил об этом, "і сэрца парывуна забілася",
И бессонницу снова удастся с трудом превозмочь.
Наяву и во сне окрыляюсь былыми моментами,
Возносящими нас хоть на скромную, но высоту.
Не во сне — наяву — была встреча аплодисментами
Наша "Рана на Івана" в нью-йоркском аэропорту.
Это странная, необъяснимая вещь — сновидения:
В отголоски бывшего вплетается Ближний Восток.
Вы всё реже со мной, дорогие мои сновидения.
Человеческий фактор — и просто всему есть срок.
Нам бы снова собраться да спорить, развеять сомнения,
И уроки вождения вспомнить, беду упредить...
Как ни сладко в плену сослагательного наклонения,
Ничего не вернуть — просто помнишь и с этим жить.
Иногда, по весне, прибывают к нам гости с концертами,
Незнакомые люди, по виду артистам сродни.
И под именем нашим поют наши песни фальцетам.
Я туда не хожу: "Песняры" были только одни.

Были мы молодыми, и всяк со своими изьянцами,
И грехи наши, если и были, быльём поросли.
Были мы молоды, хоть порой и бывали засранцами.
Не судите нас строго — мы сделали всё, что смогли.
Так уж выпало мне: моя личная жизнь продолжается —
Вопреки или благодаря, не придумал пока.
И ансамбль "Песняры" с фотографии мне улыбается,
И судьба неуступчиво смотрит на нас свысока.
Я еще объявлюсь, прилечу на большом самолете,
И, сливаясь с потоком, шагну на проспект "Песняров".
Ничего, что еще не назвали, потом назовёте,
Время — мудрый судья, как заметил один остро слов.
И ещё он заметил, что вышли мы все из народа,
Нынче дети поют, да и внуки уже подросли.
А сегодня ноябрь и хорошая, в общем, погода...
Нет, ну всё-таки что-то мы спели, успели, смогли!
Сколько лет, сколько зим... А в ответе одни междометия.
Но хотелось сказать в не совсем юбилейных строках:
Наш корабль идёт, миновал сорокапятилетие,
Без руля и ветрил в Средиземном и прочих морях.

На золотом крыльце сидели:
Царь, царевич, король, королевич,
Мулявин, Мисевич, Тышко, Борткевич,
Яшкин Валера, Мулявин Валера,
Демешко Саша — и молодость наша.
І таму прыляцеў я з выраю
У родны кут, дзе жывуць сябры,
Дзе звяняць зачараванай ліраю
"Беларускія песняры"!

Міністэрскі партфель: Юрый Міхневіч

Юрый Міхневіч пасля ранення на фронце.

Юрый Міхневіч з жонкай Раісай Яраслаўцавай.

У размовах з мэтрамі мастацтва часта ўсплывае прозвішча колішняга міністра культуры БССР Юрыя Міхневіча. Аднак у шырокім доступе інфармацыі аб чалавеку, які амаль 18 гадоў узначальваў сферу культуры Беларусі, акрамя некалькіх радкоў у інтэрв'ю і не знайсці. Ды не проста Міхневіч кіраваў сферай: ён вельмі любіў культуру, лічыў яе справай свайго жыцця. Успамінамі пра бацьку, для каго не было дробязей у прафесіі, падзяліўся з "К" першы намеснік Міністра замежных спраў Беларусі Александр МІХНЕВІЧ.

Занатавала
Настасся ПАНКРАТАВА

Купалаўскі напеў

— Усё пачынаецца ад каранёў. Бацькава сям'я была вельмі інтэлегентная. Мая бабуля Антаніна Антонаўна працавала бібліятэкарам. Вельмі прыгожую ў маладосці дзяўчыну вабіў тэатр. Яна нават выконвала Паўлінку ў самадзейнасці. І пра тое заўсёды гаварылася ў сям'і. Мой дзед па бацькавай лініі пачынаў у настаўніках, потым стаў дырэктарам школы. Міхаіл Францавіч пражыў да васьмідзесяці гадоў. Я яго добра памятаю: дасведчаны, інтэлігентны чалавек, у нашых частых размовах неаднойчы ўзгадваў Янку Купалу — блізкага сябра сям'і. У даваенныя часы паст часта бываў у дзедавым доме. Яны бачыліся ў Мінску, Оршы, Лепелі. У хатніх архівах, што зараз знаходзяцца ў майго сына, захаваліся падарункі ад Купалы, сумесныя фотаздымкі. Такое асяроддзе наклала на бацьку вялікі адбітак. Яно выхавала ў ім добры густ, інтэлігентнасць, заклала этычныя і маральныя каштоўнасці. З той прычыны Юрыю Міхайлавічу было лёгка знайсці агульную мову з творцамі, ён адчуваў сабе сваім сярод іх, хаця не быў, умоўна кажучы, музыкантам, драматургам ці акцёрам.

Бомбы, мышы і ўчынкi

— У ваеннае ліхалецце Юрый Міхайлавіч не дачакаўся заканчэння школы. Крыху прыпісаўшы ўзрост — па факту яму яшчэ не было васьмнаццаці — у 1943 годзе пайшоў у ваеннае вучылішча. Не паспеў ён скончыць вучобу, як патрапіў напрыканцы 1944 года ў стралковы ўзвод II Беларускага фронту. Як вядома, нявольная моладзь хутка трапляла пад кулі. Вось і мой бацька ўжо праз месяц быў паранены. Ён расказваў: "Гляджу, танк паварочваецца. Выбух — і больш нічога не памятаю. А потым толькі галасы побач: "Таварыш лейтэнант, таварыш лейтэнант!" Пасля ў шпіталі давялося моцна перапужацца: з раны пачалі лезці чарвякі! Доктар жа ўзрадаваўся: "Дзякуй Богу, ты пайшоў на папраўку!". Не ведаў малады чалавек, што чарвякі, якія заводзяцца ў ране, з'ядаюць гной, тым самым ачышчаюць яе. У Вялікую Айчынную вайну не хапала лекаў, вырастоўвалі такія натуральныя метады... Ён быў, па сутнасці, яшчэ хлапчуком. Што яму запаміналася? Толькі добрае, пазітыўнае. Прынамсі, расказваў, як аднойчы нейкая немка пачаставала іх семкамі. Набраўшы безліч спанечнікавых зярнатак, бацька заснуў. А прачнуўшыся, знайшоў у кішэнях толькі шалупенне. "Мышы ў кішэні забраліся і усё з'елі, хоць бы адну пацінулі!", — з усмешкай прыгадваў ён. Усё мірнае жыццё ён пакутваў на ангіны, таму здзіўляўся, як у вайну — на дзіва! — ніколі не хварэў, нягледзячы на тое, што ад стомы мог ледзь не ў лужыну ўзімку заваліцца спаць.

Свой сярод сваіх

Міністр культуры БССР падчас сустрэчы з ансамблем "Гесгары".

Пра міністра культуры БССР цягам 18 гадоў

Александр МІХНЕВІЧ. / Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

У памяці заставаліся эмацыйныя ўрыўкі. Прыгадваў Юрый Міхайлавіч, як гранаты ляцелі, а ён адну адкінуў, другую ў адчуў, што толькі зводзіць: калі наступная ўпадзе, то ўжо пазбегнуць яе не зможа. Але яна не прыляцела. Немцы палічылі, што тут усе загінулі і адышлі ад месца боя. Так бацька застаўся жыць. Іншым разам фактычна адвёў ад яго смерць прыяцель-капітан. Яны прыйшлі ў вёску, дзе ўжо не павінны былі застацца немцы. У хату першым патрабавалася заходзіць бацьку, але капітан роты апырэдзіў яго: "Не, пачакай, на ўсялякі выпадак я першым пайду". І адразу патрапіў пад варажы стрэл. Памёр на бакчавых руках...

Юрый Міхневіч (другі справа) падчас наведвання выстаўкі.

Вайна для Юрыя Міхайлавіча скончылася на Эльбе. Першы ордэн, які яму ўручылі, быў "за вайну" — Ордэн Чырвонай Зоркі. Гэта ўзнагарода — самая каштоўная ў нашай сям'і. Дзень Перамогі быў

для нас светлым святам. 9 Мая заўсёды збіралася ўся сям'я, запрашалі бацькоў з абодвух бакоў, даставалі ордэны, згадвалі былое — гэта вельмі уражвала мяне, потым майго сына. Дарэчы, традыцыя працягваецца: ён перадае тыя аповеды ўжо свайму сыну, якога, дарэчы, назваў у гонар дзёда.

Пасля вайны бацька яшчэ нейкі час служыў камандзірам узвода. Тады адбылася падзея, якую ён лічыў адным з самых значных учынкаў у сваім жыцці. Ва ўжо мірным ліпені ля размяшчэння іх часткі выйшаў немецкі салдат: відаць, абхаднымі сцэжкамі дадому прабіраўся. А настрой ва ўсіх быў агрэсіўны, многія згубілі на вайне сваіх родных і блізкіх. Таму адразу прагучала: "Растрэляць яго!" Бацька распавядаў, што давялося фактычна стаць грудзямі, каб выратаваць былога праціўніка: "Збіраецца страляць — дык страляйце ў мяне! За што яго, без суда і

гэта было добра бачна астатнім. Таму не дзіва, што Юрыя Міхайлавіча прызначылі намеснікам міністра культуры БССР. А праз пяць гадоў ён узначаліў адпаведнае Міністэрства. Дадам, некалі была спроба ставіць акцёраў, музыкантаў, іншых творцаў на кіруючыя пасады. Як мне бачыцца, нідзе тое не дало жаданага выніку, нейкага прарыву. Гэта зразумела: за рэдкім выключэннем, у адной асобе нячаста спалучаюцца творчыя памкненні і здольнасці арганізаваць працэс. Тут неабходна мець іншыя якасці. Бацька ж валодаў унутранай дысцыплінай, добра ведаў падначаленую галіну, але не ўмешваўся ў творчы працэс. Ён быў на сваім месцы.

Нацыянальны стрыжань

— Чаму Юрый Міхайлавіч так доўга быў пры міністэрскім партфелі? Па-першае, ён лічыў гэта справай свайго жыцця. Па-другое, адносіўся да яе вельмі прафесійна. Бацька лічыў, што развіццё культуры — краевугольны камень для фарміравання грамадства. Ён заўсёды казаў пра культуру ў шырокім сэнсе гэтага слова і не абмяжоўваў яе дасягненні толькі прафесійным мастацтвам, накітавал тэатральна-

Малады Юрый Міхневіч на адным са з'ездаў у Маскве. / Фота з сямейнага архіва

га, эстраднага, опернага, жывапісу. Ён разумее, што ўзняцце культурнага узроўню людзей з'яўляецца перспектыўнай справай і заўтра адаб'ецца ва ўсіх сферах. Ён заўсёды вельмі рупліва адпрацоўваў мерапрыемствы публічнага характару, напрыклад, канцэрты да юбілейных дат ці да вялікіх свят, па некалькі разоў прыходзіў на адзін і той жа спектакль. Пры ўсім тым ён лічыў сваёй галоўнай мэтай стварэнне мастацкай самадзейнасці, шмат казаў пра пошук талентаў у рэгіёнах, дапамогу адораным дзецям, будаўніцтва клубаў на вёсцы. Ён запэўніваў суразмоўцаў, што мастацкая самадзейнасць з'яўляецца стрыжнем нацыянальнай культуры. Я памятаю, што да звычайных вясковых клубаў ён ставіўся вельмі трапятліва. Шчыра радаваўся, калі адкрываўся новы сельскі клуб. Не раздумваючы, ехаў у Брагінскі раён, потым у Расоны, прыглядаў за будаўніцтвам, "выбіваў" з бюджэту грошы. Я неаднойчы чуў: "Разумееш, вось ад гэтага клуба сетка ўстаноў культуры пойдзе па краіне. Чым больш іх, тым больш людзей мы зможам прывабіць у культуру, дапамагчы ім рэалізаваць сабе ў творчасці". Ітую ідэю ён браў за аснову. Камусьці тая работа з клубнай сістэмай краіны падасца руцінай, нябачнай, нават нецікавай, а бацька лічыў яе галоўнай!

Працяг успамінаў пра Юрыя Міхневіча чытайце ў наступных нумарах "К".

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.
Экспазіцыі:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."
■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст."
■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.". (У рамках экспазіцыі адкрылася выстаўка **"Вялікая Айчынная вайна ў мастацтве"**, прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі, — да 2 лістапада.)
■ "Мастацтва Паціі XVIII — пач. XX стст."
■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."
■ Рээкспазіцыя залы беларускага мастацтва 1940 — 1980-х гадоў **"Вайна і Перамога ў творчасці мастакоў XX стагоддзя"**.

Выстаўкі:
■ Выстаўка **"Беларускі іканагас"** (творы іканапісу і драўлянай пластыкі кан. XVIII — пач. XIX стст. са збору Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь і Музея старажытнабеларускай культуры Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі) — да 27 верасня.
■ Выстаўка **"Муж, мужчына, воін"** (іканапіс кан. XVIII — пач. XIX стст. са збору Веткаўскага музея стараабраднаства і беларускіх традыцый ім. Ф.Р. Шклярава) — да 27 верасня.
■ Персанальная выстаўка Ашота Хачатрана **"Вандроўка па арт-прасторы Ашота Хачатрана"** (Санкт-Пецярбург) — да 7 верасня.
■ Выстаўка **"Плынь часу"** (творы мастакоў Беларусі, юбіляраў 2015 года) у рамках праекта "Нашы калекцыі" — да 27 верасня.

Арт-кафэ:
■ Арт-праект Усевалода Швайбы **"Тканы думак"** — да 27 верасня.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВАЙ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."
Выстаўка:
■ **"Прарок свайго часу. Адам Міцкевіч. Ілюстрацыі і медалі"** — да 25 снежня.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка **"Барока ў карнявой пластыцы"** — да 20 верасня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 226 09 22.
Экспазіцыі:
■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "Банк БелВЭБ: новае жыццё

нацыянальных скарбаў".
■ "Мастацтва ў гарадской культуры. XIX — XX стст.". **Выстаўкі:**
■ Выстаўка **"Тры аповеды пра вайну"** да 70-годдзя Вялікай Перамогі (франтавыя малюнкi Васіля Маркава з калекцыі Генадзя Кавецкага; фатаграфіі (1941 — 1945 гг.) Аляксандра Дзітлава з фондаў музея; праект "Дзяўчыны Перамогі") — да 6 верасня.
■ Сумесная выстаўка Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь і Дзяржаўнага музея гісторыі Санкт-Пецярбурга **"70-годдзю Вялікай Перамогі прысвячаецца"** — да 6 верасня.
■ Выстаўка **"Ад крыналінаў і турнюраў да мадэрна. Гісторыя моды пачатку XX стагоддзя"** — да 6 верасня.
■ Выставачны праект **"Вялікая прэзентацыя музейных рэліквій: 79 прыступак углыб гісторыі"** — да 31 снежня.
■ Арт-праект фотамастака Ірэны Гудзіеўскай і агенцтва мадэляў "Студыя Тамара" — **"Зачараванне"**.
■ Выстаўка твораў Юрыя Вінаградава **"Блакiтна-зялёная"** — да 15 лістапада.

Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
Экспазіцыя:
■ "Мінск губернскай ў канцы XIX — на пачатку XX стст."
■ "І з'езд РСДРП у асобах".
■ "Жандарскі вышук у царскай Расіі".
■ "Гісторыя Дома-музея І з'езда РСДРП".
Выстаўкі:
■ Выстаўка работ Е.І. Канстанцінавай **"Другое жыццё кветак"** — да 10 верасня.
■ Выстаўка гісторыка моды Вольгі Палітыка **"Вальс Салле"** — да 10 верасня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка **"Мемарыялізацыя Вялікай Айчыннай вайны ў беларускім грамадстве: памяць учора і сёння"**.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.
Экспазіцыі:
■ "Геалогія і палеанталогія".
■ "Сезонныя змены".
■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
Выстаўка:
■ Фотавыстаўка Ірэны Гаражанкінай **"Баравікі. Прыгажосць іх фамільная рыса"** — да 14 верасня.

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 9а. Тэл.: 237 46 94.
■ Выстаўка **"Свет вялікіх папугаў і пеўчы птушак"** — да 14 верасня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Свядлова, 4. Тэл.: 327 10 75.
Экспазіцыя:
■ "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".

Выстаўка:
■ **"Жыццё ў казках"**, прымеркаваная да 80-годдзя патрыярха беларускай анімацыі, кінааператара Юрыя Мільтнера — з 1 верасня да 4 кастрычніка.
Кінапраграмы:
■ Рэтраспектыва **"Выкшталцоная Гарбо"** — да 31 жніўня.
■ Рэтраспектыва **"Памяці Амара Шарыфа"** — да 29 жніўня.
■ Рэтраспектыва **"Беларуская мультпанарама. 40 год на экране. Частка 18"** — да 31 жніўня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."
■ "Беларуская музычная культура XX ст."
■ "Тэатральная культура Беларусі XX ст."
Выстаўка:
■ Выстаўка аднаго спектакля **"Балада пра белую вішню"** — да 1 верасня.

ГАСЦЁЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.
■ Пастаянная экспазіцыя.
Майстар-класы:
■ **Дэкупаж** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.
Выстаўка:
■ Выстаўка **"Прыгожыя і знакамітыя (экалогія пачуццёвасці)"** (толькі для дарослых) — да 13 верасня.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка, прысвечаная юбілею Павеатрана-дэсантных войскаў Узброеных сіл СССР і сіл спецаперацый Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь, **"85 год на абароне Айчыны"** — да 23 верасня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, +37529 190 31 49.
Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка **"Марыя Дарота Радзівіл. Час культурнага адраджэння"** — да 20 верасня.

Слуцкая брама
■ Выстаўка **"Археалагічная спадчына Нясвіжа"** — да 30 верасня.

Ратуша
■ Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка **"Партрэты князёў Радзівілаў з калекцыі князя Канстанціна Гагенлоз"**.
■ Выстаўка **"Баявыя нагалоўі (шлемы) засцерагальнага ўзбраення і харугвы беларускіх зямель XI — XVII стст. (Рэканструкцыя)"** — да 30 верасня.
■ Выстаўка ўзнагарод

алімпійскага чэмпіёна Максіма Мірнага **"Мірныя трафеі"** — да 31 кастрычніка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.
Экспазіцыя:
■ **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
■ Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
■ Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
■ Музейна-педагагічны праект **"Крочам у школу разам з Коласам"**.
Акцыі:
■ **"Самы лепшы дзень"** (Дзень нараджэння ў музеі).
■ Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамоўленасці).
■ Музейная творчая майстар-ня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).
Выстаўка:
■ Выстаўка **"На ўлонні прыроды такія прыгоды"**, прымеркаваная да 80-годдзя выхаду ў свет паэмы Якуба Коласа "Міхасёвы прыгоды" — з 1 верасня.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.
Экспазіцыя:
■ Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.
■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
Выстаўкі:
■ Выстаўка твораў Альберта Цэхановіча **"Далёка"** — да 31 жніўня.
■ Выстаўка **"Калевала вачыма рускіх мастакоў"** — з 4 верасня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, ул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыі:
■ **"Мінск губернскай Шляхецкай побыт"**.
■ **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.

Выстаўкі:
■ Выстаўка Аліка Замосціна **"Пункт гледжання"** — да 30 жніўня.
■ Выстаўка жывапісу чэшскай мастачкі Івы Мразковай **"Нерэальны свет"** — да 30 жніўня.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыя:
■ **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.
Выстаўка:
■ Выстаўка **"Gloria Patria"** — дакументы, карты, прадметы хрысціянскага

культуры з прыватнай калекцыі Ігара Сурмачэўскага — да 20 верасня.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыя:
■ "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж".
■ Віртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.
Экспазіцыі:
■ **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.
■ "Народныя іконы Беларусі 2-й пал. XIX ст."

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца
Экспазіцыі:

■ **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
■ **"Чырвоная гасцёўня"**.
■ **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.
■ **"Адкрытае захаванне археалагічнай калекцыі музея"**.
■ **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"** (археалагічная экспазіцыя).
■ **"Жылы інтэр'ер канца XIX — пачатку XX стст."**.
■ **"Свет прыроды"** (выстаўкі "Загадкавыя фантазіі мора" і "Жывёльны свет Гомельшчыны") (грот палаца).
Выстаўкі:
■ Персанальная выстаўка Зоі Луцэвіч **"Водар каханьня..."** — да 7 верасня.
■ Выстаўка **"Лукамор'е"** (чароўны свет казак Аляксандра Пушкіна ў вобразах персанажаў, якія рухаюцца) — да 6 верасня.
■ Выстаўка матылькоў з прыватнага збору М.Рамазанова **"Лунаючыя кветкі"** — да 13 верасня.
■ Выстаўка **"Памяці мастака"**. Жывапіс Аляксандра Гайлевіча — да 6 верасня.
■ Выстаўка **"Стары Курск у акварэлях І.І. Лікарэнкі"** (з фондаў Курскага дзяржаўнага абласнога краяведчага музея) — да 14 верасня.
■ **"Шкло, якое гаворыць праўду"** (люстэркі з прыватнай калекцыі С.Л. Пуціліна) — да 11 кастрычніка.
■ **"Крохкія захавальнікі Слова"** (рэдкаія рукапісныя і старадрукаваныя кнігі з фондаў музея Гомельскага палацава-паркавага ансамбля).

ГАЛЕРЭЯ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12.
■ **Выстаўка традыцыйнага кітайскага жывапісу** з калекцыі Ханьдзянскага ўніверсітэта, кітайскай правінцы Хэбэй — да 31 жніўня.

з фондаў Гомельскага палацава-паркавага ансамбля — да 31 снежня.

Паўночнае крыло палаца Экспазіцыя:

■ **"Свет звяроў Гомельшчыны"**.
Выстаўка:
■ Выстаўка **экзатычных жывёл**.

Зімовы сад
■ Свет субтрапічных раслін і жывёл.

Летняя эстрада

■ **Справаздачны канцэрт творчых калектываў** і выстаўка-продаж прадукцыі майстроў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва Жыткавіцкага раёна — 30 жніўня.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ На тэрыторыі працуе пневматычны цір.
■ **"Музей крiміналістыкі"**.
■ Выстаўка, прысвечаная 70-годдзю заканчэння Другой Сусветнай вайны, **"На Тихом океане свой закончылі поход..."**.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

■ Экспазіцыя **"Прырода Лідчыны"**.
Выстаўкі:
■ **"Вядзём пачатак мы ад Гедыміна..."**.
■ **"Крылы над Лідай"** — выстаўка да 100-годдзя Лідскага аэрадрома.
■ Выстаўка **"Старонкі непа100роннай вайны на Лідчыне"**.
■ Выстаўка **"Гукі цывілізацыі, якая заснула"**.
■ Выстаўка **"Вайны свяшчэнных старонкі"**.
■ Выстаўка **"3 мастацкім словам па жыцці"**.
■ Мемарыяльны пакой **Валянціна Таўлая**.
■ Выстаўка з прыватнага збору А.Фішбайна **"Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст."**.
■ Музейна-вобразная зала **"Хрушчоўка 60-х"**.
■ Выстаўка **"Музей шакаладу "Nikolya"**.

ГАЛЕРЭЯ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12.
■ **Выстаўка традыцыйнага кітайскага жывапісу** з калекцыі Ханьдзянскага ўніверсітэта, кітайскай правінцы Хэбэй — да 31 жніўня.

ТЭАТР
БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.
■ **30 — "Блакiтная камяя"** К.Брэйтбурга.
■ **31 жніўня — "Бабскі бунт"** Я.Піччкіна.
■ **1 верасня — "Шклянка вады"** У.Кандрусевіча.
■ **2 — "Мая чароўная лэдзі"** Флоу.
■ **3 — "Цыганскі барон"** І.Штрауса.
Гастролі Свядрдоўскага акадэмічнага тэатра музычнай камедыі (Екацярынбург):
■ **19 — "Кацярына Вялікая"** С.Дрэзніна.